

Női

IDENTITÁS
EURÓPÁBAN

Impresszum:

Készült a Polgári Magyarországért Alapítvány támogatásával.
Megjelent az ERGO Európai Regionális Szervezet gondozásában.
Felelős kiadó: Ékes Ilona, az ERGO Európai Regionális Szervezet elnöke
Munkatársak: Mészáros Róbert, Boa Krisztina

Fordítók: Csiffáry Gergely, Kocsisné dr. Péterfy Hajnal

Tördelés, szerkesztés, nyomdai kivitelezés:
Látványügynökség (Mészáros Róbert, Boa Krisztina)

Példányszám: 400 db

ISBN 978-963-08-8605-5

Budapest, 2013.

Minden jog fenntartva. Tilos e kiadvány bármely részét sokszorozítani, információs rendszerben tárolni vagy sugározni bármely formában vagy bármely módon a kiadóval történt előzetes írásos megállapodás nélkül.

Tartalomjegyzék

Bevezető	5
dr. Martony Ágnes: Európa, választások – női szemmel	9
Dale O’Leary: A gender mainstreaming női szemmel	25
Dr. med Christl Ruth Vonholdt: A kötődés, mint alapvető igény az identitás fejlődése során	61
Konstantin Mascher: Nemi identitás gyermek- és kamaszkorban	83
Dominik Klenk: Ne értékeljük át értékeinket – Ösztönzés a különbség helyes és alkotó kialakítására	95

Bevezető

Az, hogy létrejöhett ez a kiadvány, annak köszönhető, hogy néhány aktív nő összefogott, pályázatot írt, kapcsolatot épített, szervezett, adta önmagát, a Nőt. Akinek értéke nem választható el teremtett lényétől. Lényege: hűség a teremtés parancsához, kitartás az emberek közötti szálak szövéséhez, alakításához, öröm az életben, az életadásban, az elfogadásban, helyállás a mindennapokban.

Korunk számára a személyes motiváltság (**akarom**) jelent erényt, és nem a közösségért való áldozat és cselekvés (**teszem**), legkevésbé pedig a tervezés nélküli életvállalás (**hiszem**). Eredménye az elmagányosodás.

Nagyfokú a manipuláció: a hatalom birtokosai a nyilvánosságban és a közélet valamennyi területén érdekelték hatalmuk újratermelésében. A politikát az erő színpadának tekintik és nem a közösségi tanácskozás eszközének.

Milyen módon, milyen felvetések megválaszolása által változtatható meg, vagy alakítható ez a helyzet?

A néma többség képviselte tudatlanság, passzivitás, illetve a rosszul értelmezett tolerancia társadalmunk „fejlődési rendellenessége”. Fela-

datunk a közösségi lét fontosságának megerősítése: az áldozat vállalása (kimondatlanul is), az egyéni lét „tervezésének” és „megvalósításának” elvetése, az élet (és nem csak a női!) másokért való cselekvés lehetőségeként, adományként való felfogása.

Társadalmunkat a versengésen alapuló értékrend, a győzelem, mint érték, az erősebb elsőse jellemzi. A beszédmodot csakúgy, mint a cselekvést nem az empátia, hanem az eleve konfliktusra készülő, odafigyelést mellőző hozzáállás irányítja. Ebben a világban nagy felelősségünk és feladatunk, hogy kovász legyünk. Hogy amit romba dönt az erő, nem tud megvédeni az ész, azt felépítse a szív és életre keltse a lélek.

Hogyan maradjon meg a nő nőnek ezen a nehéz, sokrétű, többnyire férfiak által uralt terepen? Hogyan tudja megélni a gyermekvállalást, a családot és a „karriert”, a közösségben, közösségért végzett munkát egymás mellett, egymást gazdagítóan?

Az igazi esélyegyenlőség az, ha olyan környezetet teremtünk, amelyben minden férfi és nő meg tudja valósítani azt, amit szeretne, ahol önmaguk lehetnek. Ahol a környezet figyelembe veszi a különbségeket, például, hogy csak a nők lehetnek anyák, lehetőséget ad ezeknek a különbségeknek a megélésére, megbecsüli az anyaságot is ugyanannyira, mint a munkahelyen végzett fizetett munkát, és lehetővé teszi, hogy a nők, ha szeretnék, több időt fordíthassanak a családjukra és a gyermekeikre.

Bonhoeffer gondolataival zárva mondandómat, ajánlom olvasásra e kiadványt: „A végső felelős kérdés nem az, hogy milyen módon vonom ki magam hőiesesen az ügyből, hanem, hogy hogyan éljen tovább a jövő generáció.”

Ékes Ilona,

az ERGO Európai Regionális Szervezet elnöke,
országgyűlési képviselő

dr. Martony Ágnes:

Európa, választások – női szemmel

Írásom címe: Európa, választások – női szemmel.

Ez a címválasztás több értelmezési lehetőséget ad számunkra.

Elsőként olvashatjuk úgy, hogy: Európa, választások – politikai választások, azaz az egyes európai országokban a közelmúltban tartott parlamenti képviselőválasztások eredményei, üzenetei.

2013 során több országban volt parlamenti választás.

Ilyen volt Izland, ahol a pénzügyi összeomlást követően hatalomra került baloldali kormányt váltották le a szavazók és került konzervatív kormány az ország élére.

Szeptember elején voltak parlamenti választások Norvégiában, ahol kicsit meglepően az addig kényelmes fölényrel vezető szociáldemokratákat váltja most a konzervatívok vezette koalíció.

Mindenki hallott arról, hogy Németországban is voltak parlamenti választások, ahol a koalíció nélküli kormányzáshoz 5 mandátuma hiányzott a konzervatív-keresztény pártszövetségnek.

Ha tovább elemezzük a fenti választásokat, akkor azt látjuk, hogy a liberálisok szenvedték el a legnagyobb térvéstést, mert Németország 7 tartományában nincsenek benn a tartományi parlamentben, és a szövetségi parlamenti választásokon sem kapták meg a bejutáshoz szükséges 5%-os szavazatarányt. Norvégiában is éppen csak 5%-nyi voksot kaptak, és így csak a 4. legerősebb párt szerepéért szállhatnak ringbe, míg az ottani radikális jobboldali párt 17% szavazatot kapott. Norvégia a konzervatívok győzelmével beállt a sorba Finnország és Svédország mellé, így a skandináv országok közül csak Dániában van középbal kormányzás.

Nagy-Britanniában jelenleg egy konzervatív-liberális koalíció irányítja az országot, és választások csak 2015-ben lesznek, de az elemzők szerint a liberálisok azok, akik a következő választás előtt szakadni fognak – egyik részüket felszívja a Munkáspárt, a másik részük pedig eljelentéktelenedik.

Magyarországon 2010-ben voltak utoljára parlamenti választások, ahol a liberális SZDSZ nem került be a parlamentbe, nemrégiben pedig formálisan is bejelentették a párt megszűnését. A következő álta-

lános választásokra láthatóan többen próbálják a liberális pártot feltámasztani, eddig úgy néz ki, hogy változó sikerrel.

Mindezzel azt szeretném mondani, hogy jelenleg Európában a liberális eszmék kissé hátrébb szorultak, a válság hatására a társadalom nem balra mozdult el, mint azt sokan várták – és mint az történt a nagy gazdasági világválság idején –, hanem éppen jobbra.

Mit jelent ez számunkra az élet mindennapjainak szintjén? Azt jelenti, hogy az emberek nem ellenzik az olyan politikákat, mint a segélyek valamilyen fajta munkához kötöttsége, nem ellenzik a bevándorlás kérdésének újraszabályozást, komolyabban veszik azt, hogy mind egyéni/családi szinten, mind az állam szintjén megálljon a túlköltekezés, és a családi, emberi kapcsolatokban is rend legyen.

A II. világháborút követően a baloldal és annak liberális része – természeténél fogva – volt az, amely meghatározta, hogy milyen irányt vegyen a társadalomról való gondolkodás. Mivel ez az irányzat előre vetíti, hogy milyen irányba kell haladnia a társadalmi fejlődésnek, ők magukat progresszíveknek nevezik, és felülről lefelé gondolkodnak – tehát ha fenn kitalálják mit, hogyan és merre, akkor majd a társadalom abba az irányba fog elmozdulni, illetve köteles elmozdulni, hiszen rászorítja a törvényi szabályozás.

Itt meg kell említeni, hogy a legutóbbi 15 évben gyakorlatilag minden a választásokon felmerült téma vagy módszer Amerikából jött, ott találták ki és alkalmazzák Európában. Ezt azért kellett megemlíteni, mert az, hogy az európai társadalmak „megkeményedtek”, amit korábban jobbra mozdulásnak neveztem – részben az amerikai liberális elveknek, az amerikai Demokrata Párt kampányaiban feldobott témák importálásának köszönhető.

Jelenleg az amerikai domináns liberális nézetek az egyedi felé hatnak. A jogban ismerünk általános, különös és egyedi szabályokat. Nos, ezt az egyediséget úgy írhatjuk le, hogy leginkább a nem szokványos felé kell fordulni, a társadalmon belül az egyének felé, az egyének között nincs különbségtétel, és ha mégis lenne valami különbözőség két egyén között, akkor az egyedinek elsőbbsége van, az kerül az általános elfogadottság szintjére.

Már amikor Barack Obama és Hillary Clinton küzdött azért, kiből legyen elnökjelölt, akkor is két kisebbségi koncepció versengett egymással: a színes bőrű és a női jelölt, melyből a színes bőrű jelölt került ki győztesen. Obama már az első saját kampányát is az egyedi csoportok kívánságaira építette fel, és ez az újraválasztási kampányában ténylegesen csúcsra lett járva azzal például, hogy a korábban a vallásszabadság és a lelkiismereti- és szólásszabadság körébe sorolt „azonos neműek házassága” az elnök által pozitív megerősítést nyert.

Ezek az elvek lettek átültetve az egyes európai országokban, és lettek keresztül „verve” a társadalmakon, attól függően, mekkora volt a társadalom ellenállása. Nagy-Britanniát hoznám például.

Tony Blair kormánya törvénybe iktatta a diszkrimináció tilalmát, tehát bárki bármikor – gyakorlatilag – bármiért a bírósághoz fordulhat, ha úgy érzi, hogy valamilyen okból nem kap egyenlő elbánást a körülötte levőkkel. Szintén a Blair kormány vezette be az azonos neműek regisztrált élettársi kapcsolatát azzal, hogy akkor ez a csoport is összekötheti a törvény előtt az életét, és jogilag sem fognak hátrányt szenvedni.

A jelenlegi kormány liberális előterjesztésre – mert ez volt az ára a koalíciónak – benyújtotta az azonos neműek házasságáról szóló törvényjavaslatot a brit parlamentnek, annak ellenére, hogy az előzetes társadalmi egyeztetés során nyilvánvalóvá vált, a társadalom nem ért ezzel egyet. A parlamenti vitát megelőzően és alatt, soha nem látott társadalmi ellenállás bontakozott ki, és valamennyi egyház is negatívan foglalt állást: a katolikus, az anglikán, az izraelita gyülekezet, a mohamedánok és a szikh vallás képviselői. A parlamenti szavazáson a konzervatív képviselők jó része a törvény ellen szavazott és csak azért lett belőle jogszabály, mert a liberálisok mellett az ellenzéki munkáspárt képviselői is megszavazták azt. A törvény elfogadása után felgyorsult az a tendencia, hogy a konzervatív szavazók átálltak a UKIP, a Brit függetlenségi párt mellé, azt támogatják szavazataikkal.

2013. szeptemberében jelent meg egy életrajzi jellegű könyv David Cameron-ról. Az ismertetések szerint David Cameron baráti körben bevallotta, hogy sajnálja, hogy megnyitotta az utat az egyneműek házasságkötéséhez, rosszul mérte fel ennek a döntésnek a lehetséges következményeit, és ezért a párton belül őt terheli egyedül a felelősség.

Összefoglalóan azt mondhatjuk talán, hogy liberális oldalról a társadalom egyfajta nyomás alatt van, hogy tradicionális, a bevett szokásaival ellentétes társadalmi megoldásokat ne csak toleráljon, hanem hangsúlyozza azokat, próbálja ki, tegye követendő példává.

A nők helyzetbe hozása

Itt jutunk el írásom címének másik értelmezési lehetőségéig: Európa – választások női szemmel, azaz milyen választások állnak a mai nők előtt Európában.

Vissza kell utalnom a fentiekben említett amerikai gondolkodásmódra, mely szerint a nők egyfajta kisebbség, akik el vannak nyomva, akiket fel kell szabadítani az elnyomás alól. Az elnyomás pedig azzal valósul meg, hogy férjhez mennek, gyerekeket szülnek, nincs kereső foglalkozásuk, csak a háztartást látják el, a gyerekeket nevelik, és kiszolgálják a férjüket (minden tekintetben), ettől fogva nincsenek jelen a politikai életben, a gazdasági életben, a döntéshozatalban.

Mit lehet ilyenkor tenni a progresszív felfogás alapján? Helyzetbe kell hozni a nőket – talán erre a kifejezésre fordíthatjuk az „empowering women” kifejezést, egyes esetekben inkább felülről kell megoldani a problémát, nincs idő kivárni, amíg a társadalom organikus úton eljut oda.

Hogyan érhetjük el, hogy a nőket helyzetbe hozzák? Többféle módon.

A harmadik világban például megtanítják a nőket földet művelni, kisebb haszonállatokat kapnak, mellyel önellátóvá tehetik a családjukat, elkerülik az éhezést, a gyerekek iskolába tudnak járni, a felesleg eladható pénzért, ami egyéb szükségletek kielégítésére fordítható.

Ugyanígy a nőket például egészségügyi ismeretekre tanítják, így egy közösségen belül képesek emelni a szociális színvonalat. A fiatal lányokat tanítatják, szakmához juttatják, ami biztosítja egyéni boldogulásukat.

A fejlett világban mindezek már nem égető kérdések.

Itt éppen a felülről elindított változások dominálnak: a kvóta a politikai részvételben, a gazdasági döntéshozatalban.

Mint az ismeretes, Svédországban már évekkel ezelőtt bevezették, hogy a parlamenti képviselők 40%-ának nőnek kell lennie. Norvégia

a kétezres évek közepén tette kötelezővé, hogy a tőzsdei vállalatok vezetésében legyen 40% a nők aránya.

Láthatjuk, hogy a politikai részvétel kötelezővé tétele azt eredményezte Skandináviában, hogy Norvégiának már a második miniszterelnöke lesz nő, hogy Dánia miniszterelnöke is nő, és a távozó miniszterelnök Izlandon is egy nő volt.

Sikerülhet-e ez kvóta nélkül? Erre a kérdésre Nagy-Britannia és Németország a válasz, hiszen Margaret Thatcher és Angela Merkel kvóta nélkül került a parlamentbe, illetve lett miniszterelnök.

Ezt a tendenciát erősíti az, hogy az elemzők nagy száma szerint Barack Obama után a Demokrata párt következő elnökjelöltje Hillary Clinton lesz 2016-ban.

A gazdasági életben való kötelező női részvételt az akkori konzervatív norvég kormány rendelte el, és ezt a kezdeményezést akarta az Európai Unió is kötelezővé tenni a tagállamok számára. A kvótát támogatók szerint csak felülről lehet megváltoztatni a bevett szokásokat, és olyan munkarendet, munkahelyi környezetet bevezetni, amely mellett minden nőnek lehetősége van a család mellett a munkavégzésre is. Ez a kezdeményezés úgy tűnik – bár még nem száz százalékosan biztosan –, de valószínűleg elbukott. Nem csak a kvótákat ellenző országok ellenezték bevezetését, hanem olyan országok is, amelyekben már van női kvóta.

Nagy-Britanniában kormánybiztost bízta meg azzal, hogy jelentést készítsen arról, mit kellene tennie a brit kormánynak a női kvóta ügyében. A jelentés szerint az Unió által kezdeményezett kvóta bevezetésére kötelezett cégeknél továbbra is csak kb. 12% a női vezetők aránya. A javaslat egy ajánlást adott a brit cégeknek, hogy ezt az arányt önkéntesen javítsák 2015-re 25%-ra. Jelenleg az a kirajzolódó álláspont a briteknél, hogy nem kell kötelező kvóta, inkább egy irány-cél kell, melyet önkéntesen kellene elérni. Egyre több magas vállalati pozíciót betöltő nő szólal meg, hogy mára már megváltozott a „közhangulat” ezekben a berkekben, maguk a cégek is érzik, hogy egy vagy több nő részvétele más szempontokat hoz a cég irányításába, diverzifikálódik a vezetőség és ez jól tesz a cég üzletmenetének is. Hangoztatják ugyanakkor, hogy több nő részvételéhez nemcsak a cégvezetésnek kell akarnia nőket alkalmazni, hanem a fejedelmű és HR cégeknek is másképp kell összeválogatniuk a kijelölt jelölteket, adott esetben nem a megszokott szakmai vagy személyi körből kell választaniuk. Kiemelik azt is, hogy ahhoz hogy valóban stabilizálódjon a női részvétel a felsővezetésben, több nőnek kell részt vennie az alsóbb döntéshozói szinteken is.

A 2013-as év egyik legnagyobb könyvsikere Sheryl Sandberg könyve volt, a *Lean in: Women Work and the Will to Lead*¹. A hölgy a Facebook ügyvezetője, férjzett, két gyermek édesanyja. Híres arról, hogy

¹ Magyarul megjelent Sheryl Sandberg: *Dobd be magad! – Nők több szerepben*, HVG Kiadói Zrt., 2013

nem csak a munkáját végzi el kiválóan, de példás családi életet él, minden nap ugyanabban az időpontban feláll és hazamegy, hogy vacsorát adjon a gyermekeinek, lefektesse őket, majd azt követően még befejezi a munkáját.

Könyvében azt elemzi, miért van olyan kevés női vezető a világ nagyvállalatainak élén, amikor olyan ígéretesek voltak korábban a női mozgalmak és olyan sok jól képzett nő kerül ki a felsőoktatásból (sőt, manapság sok helyen meghaladja számarányuk a férfiakét). Sandberg egyrésztől magukat a nőket hibáztatja, hogy nem mernek nagyot álmodni, nem ambiciózusak, nem úgy lépnek fel az esetek többségében, mint a férfiak, ezért nem tudnak olyan jól érvényesülni. A legnagyobb problémát abban látja, hogy maguk a nők, ha már csak családalapításra gondolnak (még nincs útban a baba), kicsit hátrébb húzódnak, kevesebbet is megelégszenek, nem akarnak vezető pozícióba kerülni. Ezt a magatartást elfogadhatatlannak tartja, hiszen szerinte minden nőnek megvannak ma már a lehetőségei, hogy a (házastársuk segítségével – és itt tegyük hozzá egyéb más emberi segéderőkkel – úgy alakítsák életüket, hogy abba beleférjen a karrier és a teljes családi élet.

Sandberg saját bevallása szerint is „feminista”, legalábbis abban az értelemben, hogy a nőkről kíván beszélni nőknek. Mondhatnánk azt, hogy második generációs feminista.

Az első generációs feministák ma már a nyugdíjas kor felé járnak és jól kivehetően karakterizálhatóak. Általában magas politikai vagy tudományos pozíciót értek el, leginkább gyermektelenek, esetleg egy gyermekük van. Ezek az első generációs feministák „nagyon rossz véleményekkel” vannak a mai átlagnőről, mert szerintük a mai átlagnő nem használja ki mindazokat a lehetőségeket, amelyeket számukra ők korábban kiharcoltak. A mai nők inkább a családot választják, mintsem, hogy kemény munkával kiteljesítsék karrierjüket.

Munka és magánélet egyensúlya, avagy lehet-e mindent?

Itt rajzolódik ki az 2013 nyarán tetőzött és szintén Amerikából indult polémia, melyet magasan kvalifikált (egyetemi oktató, elnöki tanácsadó) nők indítottak arról a kérdésről, hogy lehet-e mindent? Egy nő életében lehetséges-e minden: család és karrier egyaránt? Ezek a „top nők” – nevezzük őket így – saját egyedi tapasztalatuk alapján arra a következtetésre jutottak, hogy igen, mindent elérhet az életben egy nő, karriert és családot is, de nem egyszerre. Mindannyiuk gyermekei már túl voltak a korai gyermekkoron, egyesek gyermekei gimnazisták, kamaszok, fiatal felnőttek voltak – és mégis úgy döntöttek, hogy egy helyen pótolhatatlanok – és ez a gyermekeik élete, ezért lemondtak az utazásokról, a magas beosztásokról, előmenetelről. A polémia érdekességét az adta, hogy ebből a körből – magasan képzett, magas állam-

igazgatási, kormányzati, oktatási pozícióban lévő nők közül korábban még nem hangzottak el ilyen mondatok: „egy helyen vagyok pótolhatatlan, a családom életében”. A témát nyilvánosan felvető hölgy azt az útravalót adja a mai harmincasoknak, hogy mindent megkaphatnak, de legyenek figyelemmel, esetleg nem tudnak egyszerre otthon is és a munkahelyen is kimagaslóan teljesíteni.

A polémia végét a The Sunday Times egyik 2013 augusztusi cikke zárta egy férfi tollából, aki arra az álláspontra helyezkedett, hogy téves a család és a munkahelyi munkavégzés kérdését női témává, kérdéssé szűkíteni, mert akkor egy „minority issue”-vá azaz egy kisebbségi kérdéssé válik és a társadalom nagyobb része nem fog a vitában, az együtt gondolkodásban részt venni. A szerző szerint az, hogy a családi feladatok és a munkahelyi elfoglaltság hogyan illeszkedjen össze, egy család dolga, ügye megbeszélni, családon belül jobban meg lehet oldani, mint előre meghatározott külső szabályok szerint.

A fenti hozzászólás összecseng azzal az állásponttal, ami szintén mostanában körvonalazódik Nagy-Britanniában, hogy a rugalmas munkavégzés kérdését a brit férfiak egy gender (nemi) kérdésnek tekintik. A szolgáltató, pénzügyi és egyéb ilyen fehérgalléros munkákat végző szektorban kifejezetten az az álláspontja a férfiaknak, hogy a családbarát foglalkoztatás egy női munkaerőre kidolgozott problémamegoldás, mely kevesebb munkabért, lassabb előmenetelt, kisebb munkahelyi megbecsülést eredményez. Ugyanakkor az 50-es éveikben

járó férfiak már elgondolkoztak azon, hogy esetleg meg kellene próbálni a családbarát munkavégzés lehetőségével élni, mert jobb egyéni életlehetőségeket tesz lehetővé, de a kérdés gender specifikus megítélése egyelőre visszafogja a családbarát munkavégzés elterjedését a férfiak körében.

Milyen választása van tehát egy nőnek Európában?

Összefoglalásképpen azt mondhatjuk, hogy a skandináv országokban gyakorlatilag minden biztosított mind a magas szintű politikai, mind az üzleti életben való részvételhez. Nem csak kvóták vannak, de az egyes államok kiterjedt és elérhető segítséget nyújtanak a családban felmerülő feladatok elvégzéséhez, mint például a gyermekellátáshoz. A társadalom elfogadja ezt a helyzetet és szerepvállalást.

A német nő előtt még ma is ott tornyosul az a három szó, ami gyakorlatilag lehetetlenné teszi, hogy a gyermekvállalás mellett kereső foglalkozást is űzzön: „Kinder-Kirche-Küche”. Legutóbb 2013 májusában szólalt fel az egyik német katolikus püspök, hogy bevándorlás helyett a német nők maradjanak otthon és szüljenek több gyereket, így oldják meg a népesedési gondokat, majd idézte a fenti három szót. Németországban a legnagyobb gond a közgondolkodáson kívül,

hogy az iskola csak délig tart, a gyerekekről való délutáni gondoskodás megoldása nagy nehézségekbe ütközik.

Angela Merkel most leköszönő kormányában még a női miniszterek között sem volt egyetértés, hogy kellene-e kvótát bevezetni például a gazdasági életben való női részvétel előmozdítására. Így Németország formálisan nem írta alá a kötelező Uniós női kvótát ellenző levelet, de informálisan kifejezte, hogy nem támogatja azt.

Nagy-Britanniában nincsenek tehát kvóták sem a politikai életben, sem a gazdasági életben való szereplésre. A brit nőknek maximum egy év áll rendelkezésükre a gyermek megszületése után, hogy otthon maradjanak. A brit állam gyakorlatilag a gyermek 3 éves koráig nem ad semmilyen segítséget a gyermekek intézményes ellátásához (óvoda, bölcsőde), ugyanakkor köztudott, hogy ezek a szolgáltatások az állami, tehát ingyenes formában, nehezen elérhetőek, magánszolgáltatók által nyújtottan viszont méregdrágák. Így sok esetben éppen a gyerekellátás megfizethetlensége a gátja, hogy a nő visszamenjen korábbi munkahelyére. A brit kormány pedig épp attól várja a gazdasági fellendülést, hogy minél több nő lép be a munkaerőpiacra. Ugyanakkor Nagy-Britanniában gyakorlatilag teljes körűen és kiterjedten alkalmazzák a családbarát foglalkoztatás valamennyi formáját és ma már egyre gyakoribb, hogy a férfiak is élnek ennek a lehetőségnek egyes formáival.

Magyarország a fentiek alapján úgy vélem, jó helyre sorolható be. A társadalmi elvárás nem szorítja a nőt a konyhába vagy a gyermek mellé. Véleményem szerint a magyar szemlélet a gyermek felől közelít: a gyermeknek az a legjobb, ha otthon van családi körben 3 éves koráig. Azt gondolom nincs társadalmi elítélése annak a nőnek, aki 3 évesen óvodába adja a gyermeket (most ne vegyük figyelembe, hogy ez kötelező lett egyéb okokból.) Magyar elvárás szerint a lányok tanulnak és majd valami kereső foglalkozást fognak űzni, ami mellett vár rájuk a család: a gyerekek nevelése, és az egyéb „láthatatlan munkák” elvégzése. Magyarországon a családbarát munkavégzés még talán gyerekcipőben sem jár, ugyanakkor a magyar állam 3 éves korig garantálja, hogy minden kismamának választási lehetősége van az otthonmaradás vagy a munkába való visszatérés között.

Azt gondolom, hogy a közelmúlt történelme miatt bármilyen kvóta bevezetése illuzórikus, a magyar társadalom nem fogadná el. Ha a gyakorlatot nézzük, maga a Magyar Szocialista Párt, mely 2006-ban hangzatosan ügyelt, hogy parlamenti képviselői között megfelelő arányban legyenek nők, a 2010-es választásokkor sokkal élesebb helyzetben már nem alkalmazta a női kvótát az MSZP parlamenti listája összeállításakor, ugyanez volt észrevehető az LMP szakadása után kialakult helyzetben is.

* * *

Dr. Martony Ágnes jogászként, summa cum laude minősítéssel végzett 1988-ban az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. A végzést követően jogászként dolgozott 2003-ig. Az 1990-91-es tanévben a Francia Kormány ösztöndíjasaként államigazgatási jogot hallgatott Amiens-ben, ahol D.E.S.S szintű diplomát kapott.

2005-től elemzéseket ír egyéni felkérésre, majd 2010-től a nyilvánosság számára is publikál, mely írások a www.themartonyproject.com honlapon érhetőek el. A „themartonyproject” think-tank politikai elemzésekkel, egyéb hosszútávú stratégiai kérdésekkel foglalkozik, melyek közül az egyik leglátogatottabb szekció a Női Lobby. A think-tank bevallotta olyan megoldásokat keres és ajánl, amelyek mai viszonyaink között kézenfekvőek és megvalósíthatóak az egész társadalom részvétele mellett.

Dale O’Leary:

A gender mainstreaming² női szemmel

Európában és világszerte egy kulturális háború közepén vagyunk, amelyben – többek között – a női haladás két egymástól gyökeresen eltérő koncepciója vívja egymással harcát, bár mindkét oldal támogatja az egyenlő jogokat, az esélyegyenlőséget.

Az egyik oldalon az általam Szexuális Baloldalnak nevezett tábor helyezkedik el, amely egy radikális feministákból, homo- és transzszexuális aktivistákból, valamint a népességszabályozás és a szexuális liberalizmus szószólóiból álló koalíció. A Szexuális Baloldalt egyesítő nézet szerint túl sok a kisbaba és túl kevés a szex. Nyilvánvaló, ha több a szex, akkor fennáll annak a kockázata, hogy megnő a kisbabák száma és gyakoribbak lesznek a nemi úton terjedő betegségek. Emiatt a Sze-

² *A gender mainstreaming a magyar nyelvben csak körülírással visszaadható fogalom, jelentése: a nemek dimenziójának beépítése a politikai folyamatok minden egyes szintjén azzal a céllal, hogy elősegítsék a nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőség érvényesülését.*

xuális Baloldal követelései között a következők szerepelnek: könnyen elérhető, legális abortusz, fogamzásgátlás, óvszerek, teljes szexuális szabadság és szülői beleegyezés nélküli szexuális oktatás minden gyermek számára. Egyetemes szexuális oktatásuk célja a mértékletesség legyőzése, a szülői aggodalmak figyelmen kívül hagyása, a vallásos tiltások nevétségessé tétele, az azonnali örömszerzésre buzdítás, a hosszú távú következmények figyelmen kívül hagyása, valamint a fogamzásgátláshoz, az óvszerekhez és az abortuszhoz való hozzáférés megmutatása. Bár magasztos célokat hirdetnek, ezek a programok elkerülhetetlenül megnövelik a házasságon kívüli terhességek számát és a nemi betegségek előfordulását. A Szexuális Baloldalt nem tántorítja el saját kudarca, sőt az általuk létrehozott katasztrófát arra használják fel, hogy még több támogatást kérjenek a még átfogóbb szexuális oktatásra.

Hibáik következményeit a nők szenvedik el: a nők válnak nagyobb eséllyel terméketlenné a nemi betegségek következtében, a nők sérülnek lelkiileg az abortusz következtében, a nők lesznek egyedülálló anyák. Azt gondolhatnánk, hogy azok, akik feministának nevezik magukat, elutasítják a Szexuális Baloldal nőellenes programját, de a feminista mozgalmat kisajátították a radikális feministák, akik szívből támogatják ezt a programot. Ráadásul ahelyett, hogy örömet éreznének a női lét sajátosságai iránt, a radikális feministák lenéznek az anyaság – mint női hivatás –, intézményét, és azt követelik, hogy a biológiai nemekből adódó társadalmi különbségek szűnjenek meg. Ők a *gender mainstreaming* térnyerését szorgalmazzák.

Azok, akik szemben állnak a Szexuális Baloldallal, a nők szempontjait támogatják, amelynek alapja az emberi személyiség egysége és igazsága. Ez a megközelítés a nőket, gyermekeket, a családot és a társadalmat védi.

A gender újrafogalmazása

Ahhoz, hogy megértsük azok szándékait, akik a *gender mainstreaminget* támogatják, meg kell értenünk azt, miként értelmezték újra a gender fogalmát. Régen a biológiai nem – angolul: „sex” – kifejezés a férfi és női lét teljességét magába foglalta. A nyelvtani nem – angolul: „gender” – grammatikai fogalom volt, mivel egyes nyelvekben a szavaknak neme van: hímnem, nőnem, semlegesnem.

Az ötvenes években John Money, a Johns Hopkins egyetem pszichiátere helyezte új összefüggésbe a gender kifejezést. A következő elemekre bontotta az ember nemi identitását: külső/belső nemi szervek, gének, hormonok, nemi (*gender*) identitás, amely azt jelöli, hogy az ember hogyan internalizálja saját nemének érzékelését és nemi szerepek, amely alatt a kultúra által meghatározott nemi identitást értette. A felszínen semmi gond nincs azzal, ha a nemi identitásunkat elemekre bontjuk, de Money azt mondta, előfordulhat, hogy valakinek a társadalmi neme

(*gender*) eltér a biológiai nemétől. Más szavakkal egy férfinak lehet férfi biológiai neme és női társadalmi nemi (*gender*) identitása.

Money társadalmi nemekkel kapcsolatos elképzeléseit erősen befolyásolta teljes szexuális liberalizmus iránti elkötelezettsége (beleértve a generációk közötti nemi kapcsolatok és a parafília³ iránti toleránsabb hozzáállását), a „nővé”, illetve „férfivá” történő átoperálás melletti kiállása és a szexuális fejlődési zavaros egyénekként történő munkája (ezeket az egyéneket néha tévesen interszexuálisnak vagy hermafroditának⁴ is nevezik). Money különösen aggódott azon fiúcssecsemők iránt, akik súlyosan deformálódott nemi szervvel születtek. Egy olyan kezelési módszert támogatott, amely ezeket a fiúkat kasztrálta, sebészeti úton női külső megjelenést adott nekik, majd úgy nevelték fel őket mintha lányok lennének és serdülőkorban női hormonokat adtak nekik.

Money a személyiségfejlődéshez alapvető fontosságúnak tartotta a nemi életet. Úgy gondolta, hogy ha valaki pénisz nélkül nő fel, lelileg sérült lesz. Egy ilyen fiú soha nem tudna férfiként nemi életet élni, de a kezelés eredményeként nőként képes lesz majd. Money meg volt arról győződve, hogy egy gyermek *gender* identitását a társadalom

³ A parafília a pszichológiában és a szexológiában olyan rendellenes szexuális viselkedés, amelynek lényege valamely tárgyhoz, speciális szokáshoz, illetve serdülőkorinál fiatalabb emberekhez való vonzódás szexuális örömforrásként. (Forrás: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM) pszichiátriai kézikönyv)

⁴ A hermafroditizmus (kétneműség, interszexualitás) olyan veleszületett rendellenesség, melynek következtében egyazon személynél férfi és női szervek és nemi jelek is kialakulnak. Nem egységes betegségcsoport.

hozza létre, és ha egy genetikailag férfinak született, ám sebészeti úton nővé alakított gyermeket mindenki úgy kezel, mintha nő lenne, a fiú nővé fejlődik, és soha nem jön rá a különbségre.

A sors úgy hozta, hogy 1967-ben Money ölébe hullott a tökéletes lehetőség, hogy elméletét próbára tegye: a John/Joan eset. Egy egypetéjű fiú ikerpár egyik tagja súlyosan megsérült körülmetélés közben, a pénisz visszavonhatatlanul károsodott. A fiú szülei láták Money-t a tévében és magabiztos fellépése meggyőzte őket arról, hogy ő tudja a megoldást. Money elvállalta az esetet és utasította a szülőket, hogy kasztráltassák az ikerpár sérült tagját és neveljék fel úgy, mintha lány lenne. Money publikálta az esetet és gyakran utalt rá arra vonatkozó bizonyítékként, hogy a nemi (*gender*) identitás társadalmi konstrukció, illetve, hogy egy genetikailag normális fiú babát sikeresen fel lehet lányként nevelni.

A John/Joan eset nagy hatást gyakorolt a feminista mozgalomra. A 60-as években széles körben elfogadottá vált a női jogok fontossága. A kezdeti sikerek után a feminista mozgalom két frakcióra szakadt: a főáramhoz tartozó feministák csoportja a nőkkel való egyenlő bánásmódot szorgalmazta és újonnan szerzett szabadságukat arra használták, hogy bejussanak a munkaerő-piacra.

A marxista irányultságú radikális feministák csoportjai főleg a felsőoktatásban és a kormányhivatalokban jelentek meg szép számmal.

Megvetették főáramú feminista nővéreik kapitalista ambícióit, és szexuális osztályharcot folytattak. A szexualitással és az utódvállalással kapcsolatos jogok – beleértve a kérésre elvégzett abortuszhoz és a lesbikussághoz való jogot – programjuk hangsúlyos elemét képezték. A radikális feministák magukénak érezték Money gender elméletét, mivel az egybecsengett azon hitükkel, hogy a férfi és nő közötti különbségek nem természetes dolgok, hanem elnyomó társadalmi konstrukciók eredményeképpen jönnek létre.

Kétkedve fogadtam, amikor először hívták fel a figyelmemet erre a marxista kapcsolódásra, de a radikális feministák írásait olvasva észrevettem, hogy gyakran hivatkoznak ismert marxistákra. Természetesen Marx-ot úgy eltorzították, hogy ő sem ismerne saját tanaira. Az olyan radikális feministák, mint Shulamith Firestone, a *Nemiség dialektikája* című könyv⁵ szerzője, úgy tartják, hogy a történelem nem más, mint osztályharc, de az első és elsődleges osztályharc nem a tőkés és munkások harca, hanem a férfi és a nő küzdelme. Ezen elmélet szerint a férfi a nő elnyomása érdekében hozta létre a házasság intézményét. A nemi „osztályok” vezettek az osztálygondolkodáshoz és minden elnyomáshoz.

⁵ Shulamith Firestone, *The Dialectic of Sex* (NY: Bantam, 1972)

Mivel nem vagyok marxista, nem hittem ennek az elméletnek, mert meggyőződésem, hogy a nők nagyon okosak, és ha Isten nem találta volna fel a házasságot, a bölcs nők rájöttek volna, hogy a kisbabák a szex eredményeképpen fogannak, és ha egy férfi kapcsolatot szeretne létesíteni egy nővel, akkor oda kellene állnia a nő apja és fiútestvérei elé, és meg kellene ígérenie, hogy ott lesz a gyermek születésekor is.

Judith Butler a *Problémás nem: Feminizmus és az identitás felforgatása*⁶ című könyv szerzője még messzebbre ment. Ő nem mást akart, mint azt, hogy a nemi megkülönböztetés teljesen szűnjön meg, amivel szerinte az egész „patriarchális rendszer” megdőlné. Butler szerint, ha a társadalmi nem (*gender*) független a biológiai nemtől akkor a „férfi” jelenthet női testet és a „nő” férfi testet is.

A radikális feministák fellázdak a „kötelező heteroszexualitás” és az anyaság ellen, mondván ezek társadalmi felépítmények. Ha mindez zavarosnak tűnik, az nem véletlen. Az egyik radikális feminista magyarázata szerint ugyanis a „logika nem más, mint egy patriarchális összeesküvés”.

⁶ Judith Butler, *Gender Trouble: Feminism and the subversion of identity* (NY: Routledge, 1990)

Ma már tudjuk, hogy Money kísérlete teljes kudarcot vallott. Az ikerpár lányként felnevelt tagja soha nem fogadta el női státuszát. Őrütnék érezte magát, és amikor 14 évesen megtudta az igazságot, azonnal követelte, hogy joga legyen férfiként élni. Fájdalmas sebészeti beavatkozásokon kellett keresztül mennie ahhoz, hogy a Money által okozott csonkítást korrigálják.

Bár Money tudomást szerzett arról, hogy kísérlete kudarcot vallott és kérdőre vonták a végeredményt illetően, mégis úgy tett, mintha sikeres lett volna. Ráadásul egy sor olyan fiú, akit szintén alávetettek Money eljárásának, saját szándékából elutasította, hogy nőként bánjanak vele. Fiatal felnőttként ezen emberkísérlet áldozatai felemelték a hangjukat és követelték a műtétek leállítását.

Bár azt hihetnénk, hogy Money családja kivételes eset, hogy a megjelent, szakmailag lektorált cikkek és könyvek megbízhatóak, hogy a szakmai szervezetek nyilatkozataiban és az újságcikkekben hivatkozott források a felsorolt állításokat támasztják alá, ez nem mindig van így. Időm nagy részét a hivatkozások ellenőrzésével töltöm, és újra meg újra észreveszem, hogy bizonyos kijelentéseket még azután is idéznek, miután azok hitelüket veszítették – és ami még rosszabb, bírák és törvényhozók használják azokat radikális társadalmi változások támogatása céljából. Például Evelyn Hooker 1956-ban összehasonlított 30 gondosan kiválasztott homoszexuális férfit 30 heteroszexuális férfival és kijelentette, hogy a homoszexuálisok között nem

nagyobb a lelki problémák előfordulásának valószínűsége. Erre a tanulmányra a mai napig hivatkoznak annak ellenére, hogy arról már a saját korában azt tartották, hogy rosszul lett megtervezve.⁷

Azóta nagyszámú, jól megtervezett tanulmány megállapította, hogy a homoszexuálisok sokkal nagyobb valószínűséggel szenvednek lelki zavaroktól, küzdenek szerhasználati problémával és foglalkoznak az öngyilkosság gondolatával.⁸

⁷ Evelyn Hooker, *The adjustment of the male overt homosexual*, *Journal of Projective Techniques*, (1957) 21: pp. 18-31.

⁸ Richard Herrell et al., "Sexual Orientation and Suicidality: A Co-twin Control Study in Adult Men." *Archives of General Psychiatry* (1999) 56: pp. 867-874. Keren Skegg, et al., "Sexual Orientation and self-harm in men and women," *American Journal of Psychiatry*, (2003) 160 (3): p. 541.

Theo Sandfort et al., "Same-sex sexual behavior and psychiatric disorders: findings from the Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study (NEMESIS)." *Archives of General Psychiatry*, (2001) 58 (1): pp. 85-91.

Theo Sandfort, et al., "Sexual orientation and mental and physical health status: Findings from a Dutch population survey," *American Journal of Public Health*, (2006) 96 (6): p. 1119.

Ron de Graaf, Theo Sandfort, M. ten Have, "Suicidality and sexual orientation: Differences between men and women in a general population-based sample from the Netherlands," *Archives of Sexual Behavior* (2006) 35 (3): p. 253.

Susan Cochran, Vickie Mays, J. Greer Sullivan, "Prevalence of mental disorders, psychological distress, and mental health services use among lesbian, gay, and bisexual adults in the United States," *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, (2003) 71(1): p. 53.

Stephen Gilman, et al., "Risk of Psychiatric Disorders Among Individuals Reporting Same-sex Sexual Partners in a National Comorbidity Survey," *American Journal of Public Health*, (2001) 91 (6): p. 933.

Jack Warner, et al., "Rates and predictors of mental illness in gay men, lesbians and bisexual men and women," *British Journal of Psychiatry*, (2004) 185: p. 479. Michael King et al., "A Systematic Review of Mental Disorder, Suicide, and Deliberate Self-Harm in Lesbian, Gay, and Bisexual People," *BMC Psychiatry*, (2008) 8: p. 70.

Sajnálatos módon ezen a területen a pártfogó kutatás⁹ számít az elfogadott normának.¹⁰ A legtöbben azok közül, akik a (biológiai) nem kifejezés helyett a *gender* kifejezést használják nem is sejtik, hogy ideológiai manipuláció áldozataivá váltak.

A gender mainstreaming

A gender politikai főáramba helyezése, azaz a gender mainstreaming lehet, hogy ártatlanul, sőt nőpártinak hangzik, valójában azonban a Szexuális Baloldal radikális programjának álcájaként szolgál. A gender szempontjából történő megközelítésnek három aspektusa van:

- Az első statisztikai egyenlőséget követel a férfiak és nők között.
- A második teljes szexuális szabadságot követel.
- A harmadik azt követeli, hogy a szexuális irányultságot és a nemi (gender) identitást védett kategóriába sorolják.

⁹ Angolul: *advocacy research*. (A ford. megj.)

¹⁰ *Rodger Wright, Nicholas Cummings, Destructive Trends in Mental Health*, (NY: Routledge, 2005) *Mark Pollack, Emilie Hafner-Burton, Mainstreaming Gender in the European*

A statisztikai egyenlőség

A férfiak és a nők millió dologban különböznek egymástól. Az egyik legalapvetőbb különbség az, hogy a nők teherbe eshetnek, a férfiak nem. Hogyan kezelje a társadalom ezt az alapvető különbséget? A *gender* hívei azzal érvelnek, hogy a férfiak és nők közötti különbségek – különösen az a tény, hogy a nők várandósak lesznek, és ők foglalkoznak a legtöbbet kisgyerekekkel – okozzák az elnyomást. Úgy gondolják, hogy csak úgy lehet a nőket szabaddá tenni, ha a lehető legteljesebb mértékben megszüntetünk minden különbséget azért, hogy a férfiak és nők statisztikailag egyenlő arányban (50/50) vehessenek részt minden társadalmi tevékenységben, a magas szintű választott pozícióktól a kisgyermekgondozásig. A gond ezzel az, hogy a nők jelentős része, tehát azok, akik elvileg a genderpolitika hasznélvezői, az anyaságot akarják elsődleges hivatásukká tenni, míg a férfiak között nagyon kevesen rendelkeznek ilyen ambíciókkal. Ez azt jelenti, hogy ha el akarjuk érni az 50/50 arányt, akkor a nőket arra kell kényszeríteni, hogy hagyják ott az otthonukat és menjenek munkahelyre dolgozni, a gyerekeket napközi otthonokba kell helyezni, és kvótarendszert kell felállítani a munkahelyi felvételek és előléptetések terén.

Nem bonyolult dolog a statisztikákat megvizsgálni, a különbségeket észrevenni és csupán a számok alapján hangosan kijelenteni, hogy diszkrimináció áll fenn. Az igazság azonban megkívánja, hogy meg-

nézzük ténylegesen, mit választanak a nők és meggyőződünk arról, hogy nem válnak rejtett diszkrimináció, vagy sztereotípiák áldozataivá, illetve szabadon dönthetnek a lehetőségek közül. A részvételi arányokban és a javadalmazás arányában megmutatkozó eltérések a férfiak és nők között, nem jelentenek egyértelmű bizonyítékot a nőkkel szembeni igazságtalan diszkriminációra vonatkozóan.

Bár még mindig létezik jogtalan diszkrimináció, az mindenesetre tény, hogy a nők számos területen, szabadon részesülhetnek oktatásban, választhatnak szakmát és karriert anélkül, hogy sztereotípiák és diszkrimináció korlátoznák őket. A fejlett országokban napjainkban az a kihívás, hogy megvédjük a nők jogát, hogy az anyaságot választhassák elsődleges hivatásnak, akár úgy, hogy jelentős ideig távol vannak a munkaerőpiactól azért, hogy a gyerekeikkel foglalkozzanak, vagy olyan munkát választanak, amely lehetővé teszi számukra, hogy több időt töltsenek családjukkal, vagy úgy döntenek, hogy soha nem dolgoznak az otthonukon kívül. Nincs olyan megoldás, amely minden nő számára megfelelő lenne. Minden országnak a saját kulturális és gazdasági helyzete alapján kell eldöntenie, hogyan támogatja az anyaság intézményét. Addig, amíg vannak olyan nők, akik az anyaságot választják elsődleges hivatásuknak és szinte egyetlen férfi sem teszi ugyanezt, addig a társadalom nem tudja elérni az 50/50 arányt, hacsak nem hoznak rendkívül szigorú intézkedéseket, amelyek célja a nők szabadságának csorbítása és a férfiak korlátozása. A genderpolitika térnyerésének hívei pozitív diszkriminációt szorgalmaz-

nak (megerősítő lépések, vagy kvóták használatával) azért, hogy a munkaerőpiacon nagyobb legyen a nők részvétele.¹¹ Amiatt aggódnak, hogy a szabadsággal és családtámogatással kapcsolatos irányelvek „megkönnyíthetik a nők gondoskodó szerepét, ahelyett, hogy megnehezítenék azt”.¹²

A kisbabák agyfejlődésével kapcsolatos nemrég készült tanulmányok azt mutatják, hogy a kötődés alapvető fontosságú eleme a lelki egészségnek. A kisbabák agya nincs előre beprogramozva, úgy születnek, hogy keresnek bizonyos tapasztalatokat. Ezek a tapasztalatok az anyával való kapcsolatból származnak. A kötődés folyamatával a gyermek agya kapcsolatba kerül és létrejön a lelki egészség alapja. A nők azon vágya, hogy édesanyák legyenek, nem egy irracionális, vagy elnyomó társadalmi konstrukció, hanem annak bölcs felismerése, hogy az emberek létrehozása a társadalom legfontosabb feladata és az anyák egyedülálló módon képesek a kisbabák számára fontos kötődést biztosítani.

¹¹ Mark Pollack, *Emilie Hafner-Burton, Mainstreaming Gender in the European Union*, 7:3, 432-456)

¹² 10 Jill Rubery, *Gender mainstreaming and gender equality in the EU: the impact of the EU employment strategy*, *Industrial Relations Journal*, 33 (5): pp. 502.

Szexuális- és utódvállalással kapcsolatos jogok

A genderpolitika második aspektusa: abszolút szabadság a szexualitással és az utódvállalással kapcsolatos jogok terén. Ennek meghatározása: együttlét bárkivel, függetlenül a nemtől, a résztvevők számától, az életkortól, a kapcsolati viszonytól, vagy a családi állapottól, büntület és szégyenérzet nélkül. Ez ugyanakkor megköveteli a terhesség-megelőzés eszközeihez történő könnyű hozzáférést, és magával hozza a nemi betegségek kockázatának megnövekedését. Ezen nézet szerint, ha a nők teljesen egyenlők a férfiakkal, akkor ugyanolyan szabadon kell, hogy tudjanak szexuális kapcsolatot létesíteni anélkül, hogy teherbe esnének. Azok számára, akik az anyaság intézményét tartják az elnyomás okának, a fogamzásgátlás és az önkéntes abortusz alapvető fontosságú a nők felszabadításához.

A nőkkel kapcsolatos igazság védelmezői úgy gondolják, hogy a szexuális szabadság nem felszabadít, hanem a kööttség egy formáját hozza létre. A szexuális promiszkuitás segíti a nemi betegségek terjedését, ez pedig veszélyezteti a nők termékenységét. Az óvszer csak minimális védelmet biztosít. A fogamzásgátlás minden fajtája problémás a nők számára, és ha nem működik, annak terhét a nők viselik.

Érdekes megjegyezni, hogy a radikális feministák programja elvesztette a vonzerejét számos olyan nő szemében, akik a feminista mozgalom első hullámának haszonélvezői voltak. Sylvia Hewlett a *Baba éhség* (Baby hunger) és az *Életadás*¹³ című könyvek szerzője, a nők munkahelyhez jutásának szószólója, úgy találta, hogy azok a nők, akik a karrierjüket építették először és későbbre halasztották a gyermekvállalást, gyakran nem tudtak teherbe esni. Lehet, hogy sikeresek lettek, de keservesen megbánták az árát.

Minden év, amellyel egy nő később vállal gyermeket, csökkenti annak esélyét, hogy teherbe essen, mint ahogy azt Anne Tylor Fleming az *Eltérített anyaság: egy nő utazása* (*Motherhood Deferred: A Woman's Journey*) című könyv írója is felfedezte, miután még a reprodukciós technológiák használatával sem tudott teherbe esni.

Dr. Miriam Grossman egyetemi pszichiáter a *Védtelenül*¹⁴ című könyv írója, aggodalmát fejezte ki, hogy a főiskolás nőket nem tájékoztatják kellőképpen az elkötelezettség nélküli szexuális tevékenység lelki és biológiai következményeiről.

¹³ Sylvia Hewlett, *Creating a Life*, (NY: Miramax Books, 2003)

¹⁴ Miriam Grossman, *Unprotected* (NY: Sentinel, 2006)

Ők és hasonlóan vélekedő nőtársaik teljesen elkötelezettek a nők jogai iránt, mégis becsapva érzik magukat a radikális feminista program kapcsán. A nők új generációja rájött, hogy a genderpolitika nem az ő politikájuk és a Szexuális Baloldal által ígért szabadság árát a nők a könnyeikkel fizetik meg.

Ennek ellenére a genderpolitika támogatói továbbra is azt követelik, hogy a kormányok vigyék keresztül programjukat nem csak saját országukban, hanem a fejlődő országokban is.

Szexuális orientáció és nemi (gender) identitás

A *gender mainstreaming* híveinek harmadik követelése: a leszbikus, meleg, biszexuális, transzszexuális és queer (LMBTQ) program teljes elfogadása. A nyilvánosság előtt úgy érvelnek, hogy azok, akik magukat LMBTQ-nak tartják az emberi sokszínűség természetes részét képezik, másmilyennek születtek, nem tudnak megváltozni és emiatt nem szabad hátrányos megkülönböztetésben részesíteni őket azért, amilyenek, vagy azért, akit szeretnek. Ezzel az a probléma, hogy nincs arra bizonyíték, hogy ilyenek születtek, a változásra pedig igenis valódi esély van (akár spontán módon, akár terápia útján).

Alapos bizonyíték van arra vonatkozóan, hogy sokan azok közül, akik magukat LMBTQ-nak tartják, kötődési zavaroktól és egyéb lelki problémáktól (beleértve a nárcizmust) szenvednek. A kérdés az:

hogyan kezelje a társadalom azokat a lelki zavarral küzdő embereket, akik azt akarják, hogy a társadalom tekintse a rendellenességet normálisnak?

Jogot formálni a rendellenességből

2006-ban egy magát emberjogi szakértőnek tartó csoport találkozott az indonéziai Yogyakarta-ban, ahol meghatároztak egy olyan alapelv rendszert, amelynek a célja az emberi jogok teljesen új meghatározása, és amely alapelvek minden államra vonatkozóan kötelező érvényűek lennének¹⁵. Ezek az úgynevezett alapelvek az abszolút szexuális szabadságot tennék az emberi jogok fokmérőjévé, és lábbal taposnák el a vallásszabadságot, a szólásszabadságot, a szülői jogokat és a nemzeti szuverenitást¹⁶. A Yogyakarta Alapelvek megkövetelik, hogy a közéletben, illetve a magánszférában a szexuális orientációval és nemi identitással kapcsolatos összes diszkrimináció szűnjön meg.

Természetesen az erőszakos cselekedeteket, bárki ellen is követik azt el, a törvény eszközeivel üldözni kell. Természetesen min-

¹⁵ Yogyakarta Principles, <http://www.yogyakartaprinciples.org/index.php?item=25>

¹⁶ Piero Toggi, "Six Problems with the "Yogyakarta Principles" IORG Briefing Paper, revised May, 2008

denkinek joga van a törvény előtti egyenlőséghez. Azonban a Yogyakarta Alapelvek értelmében, akik elutasítják az azonos neműek házasságát és férfit/nővé operálást, azok gyűlöletkeltéssel vádolhatók és szankcionálhatók még akkor is, ha állításaik tudományos tanulmányokon alapulnak, vagy mélyen gyökerező vallásos felfogásból adódnak.

Sokan a *gender mainstreaming* hívei közül társadalmi konstrukcionista, akik úgy gondolják, hogy a férfiak és nők közötti különbségek mesterségesek. Ugyanakkor a nyilvánosság előtt a meleg és transzvesztita aktivisták esszencialista érveket használnak. Úgy tesznek, mintha a homoszexualitás és transzszexualitás biológiailag meghatározott dolgok lennének, az ember annak születik, változtatni ezen nem tud, valamint a homoszexualitás és transzszexualitás normális és egészséges megnyilvánulásai az emberi sokszínűségnek. A megállapítások nem rendelkeznek tudományos bizonyítékkal, és ha figyelmesen olvassuk a homoszexuálisok szakirodalmát, felfedezzük, hogy kerülnek az őszinte válaszadást ezekkel az állításokkal kapcsolatban.¹⁷

¹⁷ John DeCecco, David Parker, *Sex, Cells, and Same-sex Desire* (NY: Harrington Park, 1995)

Alapos bizonyíték van arra vonatkozóan, hogy a korai gyermekkorból származó tapasztalatok vezetnek a gyerekkori nemi identitászavarokhoz, a legtöbb azonos neműek iránti vonzalomhoz és transzszexuális identitászavarhoz. A gyerekkori nemi identitászavar szakértőjeként ismert Susan Bradley szerint a nemi identitászavar a kötődéssel, szeparációval és az önazonossággal kapcsolatos problémákkal van összefüggésben.¹⁸

Jelentős számú tanulmány támasztja alá a szexuális irányultság megváltozását, különösen nők körében.¹⁹ Egy Új-Zélandon elvégzett születési kohorsz tanulmány jelentős változást dokumentált a nemi irányultsággal kapcsolatban.²⁰ Lisa Diamond *Szexuális képlékenység* című könyve,²¹ ahogy már a címből is sejteni lehet, a szexuális irányultság változás-dinamikáját vizsgálja a nőknél. Tanulmányában a nők többségének egy tíz éves időszak során legalább egyszer megváltozott a szexuális orientációja. Voltak olyan nők, akiknek többször is.

¹⁸ Susan Bradley, *Affect Regulation and the Development of Psychopathology*, (NY: Guilford, 2000)

¹⁹ Stanton Jones, Mark Yarhouse, *Ex-Gays* (Downers Grove, IL: IVP Academic, 2007)

²⁰ Skegg, *Ibid*

²¹ Lisa Diamond, *Sexual Fluidity*, (Cambridge MA: Harvard U.P., 2008)

Az azonos neműek iránt vonzódó emberek követelik, – és egyes helyeken már el is nyerték – a törvényes házasságkötéshez szükséges jogokat. Az emberek azt gondolhatják, hogy ezek a házasságok hasonlóak a férfi-nő házassághoz, de igazából jelentős különbségek vannak. Ezek a házasságok nem tudnak a házastársi aktusban beteljesedni és terméketlenek. Minden gyermeket, akit egynemű párok fogadnak örökbe, véglegesen és szándékosan elszakítottak egyik vagy mindkét biológiai szülőjétől, és az ilyen elszakítást a gyermek veszteségként éli meg. Az egynemű férfi párok szinte soha nem hűségesek hosszabb távon.

Míg a homoszexuálisok szószólói közül sokan kardoskodnak a házasság mellett, a meleg közösség számos tagja úgy tekint a házasságra mint korlátozásra a meleg életstílusának velejét alkotó, abszolút szexuális szabadság vonatkozásában. Alapos bizonyíték van arra vonatkozóan, hogy az azonos neműek házasságát szorgalmazó mozgalom célja nem az, hogy a meleg közösséget beillesse a hagyományos erkölcsi rendbe, hanem az, hogy a meleg értékrendjét rákényszerítsék a tágabb közösségre.

Az az állítás, hogy a nemi identitást védett kategóriába kell sorolni, még több problémát vet fel. A közvéleménnyel már sikerült elhithetni, hogy vannak olyan emberek, akik férfi testbe születtek női aggyal, míg mások női testbe születtek férfi aggyal, és ezért sebészileg kell helyrehozni azt a hibát, amit a természet vétett, hogy abba a testbe kerüljenek, amit eleve hivatottak voltak megkapni. A Yogyakarta Alapelvek

szerint az ilyen személyek iratait meg kell változtatni annak érdekében, hogy ne lehessen felismerni, hogy más neműek kívántak lenni, mint amilyen neműnek születtek.

Fontos annak felismerése, hogy a *gender* identitás védelme egy sor legális hazugságot von maga után. Miközben azok az emberek, akik átoperálásra jelentkeznek, azt állítják, hogy ők magukat soha nem tartották olyan neműnek, amilyenek születtek, alapos bizonyíték van arra vonatkozóan, hogy azok, akik operációt szeretnének végrehajtani magukon, tudják, hogy csak úgy képesek a sebészeket rávenni a műtétre, ha a megfelelő mesét mondják, azaz a férfi test/női agy mítoszáét. Valójában az átoperálás iránti vágy kórtana különböző pszichés zavarokra vezethető vissza.

Fiatal fiúk esetében a nemi identitás zavar a női viselkedés utánzásához és női ruhák viseléséhez vezethet. Ezeket a fiúkat nőiesnek vagy lányosnak bélyegzik, azonban nem hasonlítanak a normális kislányokra. Ezek a kisfiúk féltősek, szoronganak, kényszerképzetektől szenvednek és az anyukájuk ruháját használják ahhoz, hogy jól érezzék magukat. Az különbözteti meg őket más nemi identitás zavaros fiúktól (akiknél, ha nem részesülnek kezelésben fennáll annak a kockázata, hogy kamaszkorban homoszexuális érdeklődést kezdenek kialakítani), hogy ezek a fiúk heteroszexuális férfiakhoz vonzódnak, és úgy gondolják, hogy ha olyan nővé tudnak válni, aki beindítja a férfiak fantáziáját, akkor vonzóak lesznek ezen férfiak számára. Az általuk megszemé-

lyesített nőiség a nagymellű, szexuálisan mindig rendelkezésre álló nő sztereotípiáján alapul. Sok ilyen meleg, transzszexuális férfi keres szexuális szolgáltatásaival pénzt prostituáltként.

Az autoginefilia (egy férfinak önmagát nőként elképzelt önmagához való vonzódása) esetén a férfiak szintén vágnak arra, hogy nővé operálják őket. Ez a szindróma transzvesztita parafiliával kezdődik, kamaszkorban jellemző a tükör előtt végzett önkielégítés és a női ruhába öltözés. Az ilyen férfiak a nőkhez vonzódnak, gyakran megnősülnek, gyermekeik vannak, majd egy későbbi életszakaszban, esetleg stressz hatására úgy döntenek, hogy a titokban felvett női ruha már nem elég, nővé akarnak válni.

Ezek a férfiak általában nem túl hitelesen alakítják a női szerepet. Nőként nem tartom meggyőzőnek azon férfiak történetét, akik nőnek gondolják magukat: arról beszélnek, hogy milyen jó lesz selyem alsóneműt hordani, pletykálni, vagy vásárolni, de semmit nem tudnak igazán a női létről.

Érdekes megjegyezni, hogy a radikális feministák és leszbikusok nem tudják hová tenni azokat a férfiakat, akik azt állítják, hogy átoperálás után nővé váltak és különösen ferde szemmel néznek azokra, akik azt állítják, hogy az átoperálás után leszbikusok lettek.

A radikális feminista Janice Raymond, a *Transzszexuális birodalom*²² című könyv írója, keményen bírálja az ilyen férfiakat, mivel szerinte ők a nőiség legnegatívabb sztereotípiáit testesítik meg, és megsértik a nők intim szféráját. Vannak olyan feminista összejövetelek, ahol csak olyan nők vehetnek részt, akik nőnek születtek és nőként élnek.

A transzszexuálisok kezelésével foglalkozó számos szakember meg van róla győződve, hogy az átoperálással nem lehet igazán megváltoztatni valakinek a nemét. Úgy gondolják, hogy ezek a férfiak pszichés zavaroktól szenvednek, de mivel elutasítják a terápiát, öngyilkossággal, vagy öncsonkítással fenyegetőznek, ezért engedélyezik számukra az operációt. George Burou casablanca-i orvos, aki több mint 700 amerikai férfit operált át nővé, így vallott: „Nem férfiakat alakítok nővé. Férfi nemi szerveket alakítok úgy át, hogy női nemi szerv jellegük legyen. A többi a páciens fejében dől el.”²³

Ethel Person, aki számos olyan férfival készített interjút, akik az átmenet folyamatában voltak, az írja: „Azt aláírom, hogy azok a nők és férfiak, akik másneművé operáltatják magukat, szörnyen elidegenedtek a testüktől, olyan mértékben elidegenedtek, hogy nem nagyon érdeklő őket a testük megcsonkítása. Elfogadom azt a tényt, hogy transzszexuális emberek hatalmas fizikai és érzelmi fájdalmat szenvedtek el. Azt viszont nem fogadom el, hogy attól a vágytól, ami valakit

²² Janice Raymond, *The Transsexual Empire* (NY: Athene, 1994)

²³ Ugyanott, 10. old.

arra hajt, hogy nő, vagy férfi legyen, valakiből nő, vagy férfi lesz. Mint ahogy azt sem, hogy hormonokkal és sebészeti eszközökkel igazi nőt, vagy férfit lehet létrehozni.²⁴

Jon Meyer és John Hoopes tanulmánya az átoperálási program folytatásának befejezését eredményezte a Johns Hopkins Egyetemen: „Az átoperálást igénylő férfiak ezernyi apró módon élnek meg azt a keserves tapasztalást, hogy ők nem nők és soha nem is fognak igazából nővé válni, hanem legjobb esetben is csak egy meggyőző nőimitációvá. Egy ilyen korrekció nem tudja ellensúlyozni annak a tragédiáját, hogy minden esélyét elveszítette, hogy férfi legyen és, hogy nem lehet igazi nő sem.”²⁵

Charles Ihlenfeld a kezdetekkor foglalkozott átoperálással, később felhagyott ezzel a területtel. Az ő véleménye szerint: „Akármit is okozott a sebészi beavatkozás, nem tudta teljesíteni azt a valamit, amit nehéz meghatározni. Ez ahhoz a koncepcióhoz tartozik, hogy olyan valamit próbálunk meg felszínesen kezelni, amely sokkal mélyebben gyökerezik.”²⁶

²⁴ Ugyanott, 25. old...

²⁵ Jon Meyer and John Hoopes, “The gender dysphoria syndromes: A position statement on so-called transsexualism,” *Plastic and Reconstructive Surgery*, (1974), p. 450

²⁶ “A doctor tells why he’ll no longer treat transsexuals,” *National Observer*, Oct. 16, 1976, p. 14

Még John Money is, aki kiemelkedő szerepet töltött be az átoperálások térnyerésében, felismerte azt, hogy az a női személyiség, amely azon férfiakban található, akik átoperálásra vágyanak, a képzeletük szüleménye és nem tartalmazza az igazi anyai érzéseket. Ő ezt írta: „A férfi transzszexuális egyénekénél a „női személyiség” részben a férfi elképzelése azokról a vonásokról és viselkedésmintákról, amelyek jellemzőek a nőiességgel kapcsolatban ... Ebből egyszerűen ki vannak zárva az olyan vonások, mint az újszülöttek dédelgetésének vágya, az a fajta erotikus izgalom, ami nem a vizuális, vagy elbeszélte élmény, hanem az érintés által jön létre. Ennek oka az, hogy ezek általában a férfiak tapasztalatain és megértésén kívül esnek.”²⁷

Az utóbbi években a nők között megnőtt a férfivá operálás iránti vágy, mivel azok a nők, akik gyermekkorukban nemi identitásavartól szenvedtek és férfi identitású lesbikusok lettek, azt akarják, hogy fogadják el férfiként őket. Néhányan mell eltávolítást és hormonkezelést kérnek. Mások teljes méheltávolítást kérnek, míg vannak olyanok is, akik sebészi úton nem funkcionáló férfi nemi szerv imitációt hozatnak létre. Érdekes módon ezt a trendet nem nézi jó szemmel a többi lesbikus, beleértve azoknak a partnereit is, akik átalakuláson mennek át – úgy tekintik ezt, mint az ellenséghez történő átállást.

²⁷ John Money, Clay Primrose, “Sexual dimorphism in the psychology of the male transsexual”(in Richard Green, John Money, *Transsexualism and Sex Reassignment*,” Baltimore: Johns Hopkins,; 1969) p.131

Van, ahol a törvény lehetővé teszi a dokumentumcserét azok számára, akik átoperáltatták a nemüket, de a transzszexuálisok programjának szószólói azt követelik, hogy bárki, aki azt akarja, hogy más-neműként fogadják el, meg kell, hogy kapja a lehetőséget arra, hogy megváltoztassa a személyazonosságát függetlenül attól, hogy kívánja-e átoperáltatni magát.

Továbbá a Meleg, Leszbikus, Biszexuális Transzszexuális szövetség kibővült azokkal a személyekkel, akik magukat *queer*-nek tartják. Ezek a személyek nem akarják, hogy egy nemre legyenek „korlátozva”. Van, aki azt a jogot követeli közülük, hogy se nő, se férfi ne legyen.²⁸ Riki Wilchins, a queer irányzat támogatója szerint: „... a *gender* az új front: itt lehet lázadni, új egyéniséget létrehozni. Tetemre hívni a fáradt, idejétmúlt társadalmi normákat, és alkalmanként a szülőket, valamint az egyéb intézményeket az örületbe lehet kergetni.”²⁹

Valóban jó ötlet, ha speciális védelmet biztosítunk azok számára, akik lázadnak a szülői- és egyéb intézmények ellen?

Az a gond a transzszexuálisok és queer identitásúak számára biztosított jogokkal, hogy legalizáljuk velük a csalást. Azok, akik másneműek lennének, mint amilyenek születtek, hazudni akarnak a szexuális part-

²⁸ Riki Wilchins, “A continuous nonverbal communication (in *Genderqueer*, Los Angeles: Alyson, 2002) p.14

²⁹ Ugyanott, 13 old.

nerüknek, el akarják törölni a múltjukat és egy hamis múltat akarnak létrehozni. Érdekes megjegyezni, hogy néhány transzszexuális belefárad a hazugságba és elhatározza, hogy nyíltan transzszexuálisként él tovább, néha más transzszexuális emberrel kialakított kapcsolatban.

A transzszexuálisoknak nem elég, ha „rászednek” másokat az igazi nemükkel kapcsolatban. Azt akarják, hogy minden olyan dolgot diszkriminációként határozzanak meg, amitől ők rosszul érzik magukat, mint például ha nem megfelelő kifejezésekkel illetik őket, vagy nem fogadják el az új identitásukat. Azt akarják, hogy mindenki vegyen részt ebben a színjátékban. Néhányuk hajlamos a narcisztikus dühre: amikor a színjátékukat nem fogadják el, vagy a pszichés egészségüket megkérdőjelezik, áldozatnak tüntetik fel magukat, és kemény ellenkampányt indítanak az ellenzők felé.³⁰

Az ember nem változtathatja meg a nemét, és nem erőszakolhatja rá a közvéleményre a transzszexuális átverést azzal, hogy megsérti a gondolatszabadságot, a szólásszabadságot és a vallást. A következő Theodore Dalrymple-től származó idézet magyarázatot ad arra, hogy mi történik akkor, amikor az emberek államilag rájuk kényszerített hazugságban élnek: „Tanulmányoztam a kommunista társadalmakat és arra a következtetésre jutottam, hogy a kommunista propaganda

³⁰ Anne A. Lawrence, “Shame and Narcissistic Rage in Autogynephilic Transsexualism,” *Archive of Sexual Behavior* (2008) 37: pp. 457–461.

célja nem az volt, hogy meggyőzzék, vagy tájékoztassák az embereket, hanem, hogy megalázzák őket. Ebből következően minél kevésbé felel meg valami a valóságnak, annál jobb. Amikor az embereket arra kényszerítik, hogy maradjanak csendben akkor, amikor a legnyilvánvalóbb hazugságokkal tömik őket, vagy ami még rosszabb, arra kényszerítik őket, hogy ismételjék meg a hazugságokat, akkor egyszer s mindenkorra elveszítik az őszinteség érzését. A nyilvánvaló hazugság elfogadása azt jelenti, hogy együttműködünk a gonosszal és azt, hogy magunk is kismértékben gonosszá válunk. Ezáltal az egyén ellenállása felmorzsolódik, sőt meg is semmisül.”³¹

A genderprogram ráerőltetése a világra

Az 1970-es évekre a genderprogram alaposan megvetette a lábát a felsőoktatásban, de az emberek széles tömegeihez nem nagyon jutott el. 1995-ben a program szószólói tervet készítettek arra, hogy kényszerítsék rá programjukat a világra a Pekingben megrendezett ENSZ Nők Világkonferenciáján. A terepet egy évvel korábban 1994-ben már előkészítették, az ENSZ Kairóban megrendezett Népesedési és Fejlődési konferenciáján, ahol a Szexuális Baloldal jól szervezett erői és a szer-

³¹ Jamie Glazov (2005) "Our Culture, What's Left of It," *Frontpage Magazine*, August 3. quoting Theodore Dalrymple, *Our Culture, What's Left of It: The Mandarins and the Masses*

vezetlenül működő élet- és családvédő oldal egymásnak ugrottak. Kairóban a Nemzetközi Családtervezési Szövetség (International Planned Parenthood Federation) által vezetett Szexuális Baloldal, beleértve a radikális feministák és leszbikusok koalícióját, elkötelezettek voltak arra, hogy kikiáltásák, az abortusz egyetemes emberi jog. Isten kegyelmének és Boldog II. János Pál pápa imádságának legyen hála, nem sikerült tervüket végrehajtani. Tomboltak a dühtől, de eltökéltek voltak, hogy Pekingben diadalmaskodnak.

1995 márciusában a konferencia delegációi és a lobbisták megkapták a Pekingre javasolt akcióplatformot. A családpárti lobbisták a szexuális- és utódvállalással kapcsolatos jogokra koncentráltak és nem különösen aggódtak amiatt, hogy szinte minden szekcióban a „nők”, „női jogok”, „nőpolitika” szavakat felcserélték azzal, hogy *gender* és *genderpolitika*. A Női konferencia átalakult *gender mainstreaming* konferenciává. Voltak olyanok, akik feltételezték, hogy mivel az angol „sex” (biológiai nem) szónak másik jelentése is van, a *gender* szalonképesebb szó a biológiai nemre, mint a „sex”. Mások azt gondolták, hogy a *gender* egyaránt utal a férfiakra és a nőkre, és ezzel egyensúlyt jelez. Kevesen tudták, hogy a *gender* szó meghatározását megváltoztatták, illetve, hogy a *sex* és a *gender* már nem ugyanazt jelenti.

1995-ben még nem leplezték le, hogy hamis Money azon elmélete, miszerint a *gender* társadalmi konstrukció. Az elmélet továbbra is a feminista elméletek főáramában maradt. A platform egyik fejezetében

ez volt olvasható: „még mindig nem ismerik el, hogy a férfiak és nők teljesítménye, illetve tevékenysége közötti különbség, sokkal inkább társadalmilag létrehozott gender szerepek következménye, mint megváltoztathatatlan biológiai különbség.”³² Figyelmeztettem a konferencia családpárti küldötteit, hogy ez nem véletlenül került a platformba. Ráműtöttem arra, hogy a nők azon képessége, hogy gyermeket hozhatnak világra és szoptathatnak, biológiai különbség és a genderpolitika nem mást vett célba, mint a nők azon jogát, hogy az anyaságot választhatják fő hivatásnak. Mi másért lehetséges az, hogy egy olyan dokumentum, amelynek állítólag a nők a kedvezményezettjei, egyetlen pozitív utalást sem tartalmaz az anyasággal és a házassággal kapcsolatban?

A konferencia családpárti küldötteit nem sikerült meggyőzni. Mindazonáltal egyikük épp az ellentmondásokról beszélgetett a feleségével, amikor a család bébiszittere, aki a Hunter College-on tanult, megemlítette, hogy felvett az órarendjébe egy *gender* kurzust. Az oktatott anyagból másolatokat adott a küldötteknek. Ezek alapján világossá vált, hogy a *genderrel* kapcsolatos aggodalmak megalapozottak voltak. Az anyagban volt egy Adrienne Rich által írt cikk, amely szerint az anyaság elnyomó intézmény, a címe: *A kötelező heteroszexualitás és a leszbikus lét.*³³ Továbbá volt benne egy Lucy Gilbert és Paula Webster

³² Beijing Platform of Action, paragraph 28.

³³ Adrienne Rich, "Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence" *Bloody Bread and Poetry, Selected Prose, 1979- 1985* (New York) WW Norton)

által írt cikk: *A nőiesség veszélye,*³⁴ valamint részletek a *Törvényen kívüli Gender: Férfiakról, nőkről és rólunk többiekéről* című könyvből, melynek írója a transzszexuális Kate Bornstein. Az ő véleménye szerint: „A gender képlékenysége az a képesség, amellyel szabadon és szándékosan a végtelen számú gender valamelyikévé válunk, tetszőleges időre, tetszőleges alkalommal.”³⁵

A kurzus anyagában szerepelt egy cikk Anne Fausto Sterling tollából, címe: *Az öt nem: Miért nem elég a férfi és a nő?*³⁶ Ez az anyag sok embert meggyőzött arról, hogy a gender nem más, mint a homoszexualitás, vagy a transzszexuális jogok, vagy valami ennél is rosszabb dolog fedőneve és éles vitát váltott ki.

Az eredmény egy kompromisszum lett. A gender kifejezés benne maradt a dokumentumban, de új meghatározással, mely „hímneműre és nőneműre” utalt. Érdekes megjegyezni, hogy 2000-ben Sterling beismerte, hogy eredetileg az „öt nem”-ről szóló cikkét viccnek szánta.³⁷

³⁴ Lucy Gilbert, Paula Webster on "The Dangers of Femininity," *Gender Difference: Sociology or Biology*, p. 40

³⁵ Kate Bornstein *Gender Outlaw: On Men, Women and the rest of us.* (NY: Routledge, 1994) p. 52

³⁶ Anne Fausto Sterling, „The Five Sexes: Why Male and Female are not Enough” (*Sciences, March/April 1993*, p. 20-24).

³⁷ Anne Fausto Sterling "The Five Sexes, Revisited." *Sciences*, (2000) 40 (4): 18.

A genderpolitika szószólói továbbra is erősködnek, hogy a gender nem más, mint társadalmilag létrehozott szerepek összessége, amelyeknek nincs köze a biológiai realitásokhoz. A téma 2011 tavaszán újra felmerült az Európa Tanács egyik ülésén, ahol a gender meghatározása ez lett: „társadalmilag létrehozott szerepek.” Ez a meghatározás ellentétben áll a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumában elfogadott meghatározással mely szerint: „a „gender” kifejezés a társadalom keretein belül a két biológiai nemre utal, hímnemű, nőnemű. A „gender” nem rendelkezik a fentitől eltérő egyéb jelentéssel”.³⁸

És a harc folytatódik tovább.

Női szemmel nézve

A gender ideológia hívei ragaszkodnak ahhoz az elképzelésükhöz, hogy azok, akik ellenzik paradigmájukat, vissza akarják küldeni a nőket a középkorba, amikor a nők iskolázatlanok, gyengék, elnyomottak, mezítlábasak és terhesek voltak. Ez nonszensz. Az internet szerete a világon lehetővé tette a nők számára, hogy hallassák a hangukat. Nem visszafelé haladunk, nem vagyunk erőtlenekek, és mindannyian cipőt hordunk.

³⁸ Rome Statute of the International Criminal Court

A gender ideológia figyelmen kívül hagyja, hogy a gyerekeknek szüksége van az anyai törődésre. A törődéstől megfosztott gyerekek fele nővé érik. Úgy lesznek felnőttek, hogy a szívükben üresség van. Kötődést, szeretetet keresnek, de nem jó helyen. Szomorúak vagyunk azok miatt a nők miatt, akik annyira elidegenedtek a saját nőiességüktől, hogy sebészt fogadnak és levágatják egészséges mellüket, eltávolítatják termékeny méhüket azért, hogy eljártsszák, ők férfiak. Választásuk nem érdemel tapsot.

És mi a helyzet azokkal a fiúkkal, akik anyai szeretet nélkül nőnek fel? Vajon megfontolt, felelősségteljes szerető férfiak és apák lesznek, vagy önző, éretlen férfiak, akik csak a saját szükségleteik kielégítésével foglalkoznak? A megfelelő anyai gondoskodás nem luxus, hanem alapvető szükséglet. A természetnek gondoskodásra van szüksége. Ahogy olvastam a gender ideológia harcosainak élettörténeteit, gondoskodáshiányos nők és férfiak fájdalmát láttam és azt, hogy próbálnak úgy tenni, mintha sérülésük csupán sokszínűséget takarna, és rendellenességük felszabadulás lenne.

Mi az emberi személyiség igazságának védelmezői vagyunk, amely a nőkről szóló igazság is. A férfiak és a nők különböznek egymástól. A nők méltóságának és egyenlőségének tisztelete megköveteli nemcsak a beszűkült, korlátozó sztereotípiák elutasítását, hanem a nők különleges hivatásának, feladatának elismerését is. Ezt a hivatást a test teológiájában találhatjuk meg leírva – a nő megfogam és hordozza gyer-

mekét, a nőnek mellei vannak a tápláláshoz. Minden új ember egy nő méhén keresztül jön a világra.

Még akkor is, ha egy nőnek sohasem lesz gyereke, rendelkezik az anyaság azon képességével, amely a szívben lakozik. Az anyaság önmagában nem határozza meg teljes terjedelmében, hogy mit jelent nőnek lenni, ahogy az apaság önmagában nem határozza meg a férfi létet. Minden nő egy teljes emberi lény, tehetségekkel és törekvésekkel, jogokkal és felelőségekkel, de az anyaság igenis meghatározza azt, hogy miként éli meg a nő a személyes hivatását. Az anyaság ellen intézett támadás egyenlő a női lét jelentése elleni támadással.

Nagyon óvatosnak kell lennünk, hogy azzal, hogy elutasítjuk a genderpolitikát, ne legyünk azon sztereotípiák védelmezői, amelyek korlátozzák a nők munkahelyhez jutását, politikai szférába történő kerülését. Ezek olyan sztereotípiák, amelyek felosztják a két nem között a jellemvonásokat és tehetségeket, erényeket és bűnöket, mintha egy zéróösszegű játszmaról lenne szó. Az emberi lény végtelenül rugalmas. Én soha nem használom azt a kifejezést, hogy „ellentétes nem”, mert a férfi és a nő nem egymás ellentétei. Úgy gondolok rájuk, mint két szemre. Mivel a szemeink egymástól kissé távol ülnek, ezért képesek vagyunk érzékelni a mélységet. Ugyanígy a nők és férfiak kissé eltérnek egymástól, és ez a különbség, a valóság mélyebb érzékelését teszi lehetővé. A nők látásától megfosztott társadalom egyszemű társadalom.

A genderpolitika nem a nők szemével nézi a világot, hanem vak a nőkkel kapcsolatos igazságra. Ezért kell legyőzni.

* * *

Dale O'Leary újságíró és nemzetközileg elismert előadó. Több díjat nyert házasság, életkérdések és kulturális háború témában írt cikkeivel. Művei:

- A genderprogram: az egyenlőség újrafogalmazása (eredeti cím: The Gender Agenda: Redefining Equality. megjelent spanyol és olasz nyelven is)
- Egy férfi, egy nő: katolikus útmutató a védelmet adó házassághoz (One Man, One Woman: A Catholic's Guide to Defending Marriage).

Honlapja: <http://daleoleary.wordpress.com>

Dr. med Christl Ruth Vonholdt:

A kötődés, mint alapvető igény az identitás fejlődése során

„Létezni” annyit tesz, mint „kapcsolatban lenni”. Az önmeghatározás alapja a kapcsolat. Martin Buber filozófus írja: „Az ember létezésében megerősítésre vár a Másiktól, és áhítozik a Másik létében jelen lenni. Azt az Igen-t vágyja, ami a létezését lehetővé teszi, és ezt csakis egy másik emberi lénytől kaphatja meg. Önvalónk mennyei mannájához a másiktól lehet hozzájutni.”³⁹

Az identitás fejlődésének szakaszai

Az identitásfejlődés kezdetben az érzelmi kötődésről és a ragaszkodásról szól, később pedig az elválasztódásról, de a korai kötődés minősége életünk egészére kihat. Az identitás alakulásának rendsze-

³⁹ Martin Buber, *Distance and Relation*, in: *Martin Buber on Psychology and Psychotherapy*, 1999, S. 16

rét elsőként a kiváló pszichológus, Eric Erikson alkotta meg. Felnőtt identitásunkig a fejlődés számos lépcsőjén át jutunk el. Erikson minden szinthez egy meghatározott feladatot rendelt: „Az érintett személy minden szinten sikeresen kifejleszt, vagy elmulaszt kifejleszteni egy pszichés tartalmat. Lehetőség van a fejlődésre és a kudarcra egyaránt.”

A gyermek nem üres lappal kezdi meg földi életét. Van egy biológiai mintája, neme – azaz vagy fiú, vagy lány –, vannak bizonyos adottságai, alkati vonásai, stb. Mivel az identitásfejlődés elsősorban a kapcsolatokról szól, komoly jelentősége van annak, hogy a gyermek hogyan viselkedik a környezetével, miként lép interakcióba és hogyan reagál a környezetére.

Tudjuk, hogy a robosztus, extrovertált, kemény alkat potenciális védelmet jelent a kapcsolatokból adódó sérülések ellen, amelyek pszichológiai zavarokhoz vezethetnek. Másrésztől egy nagyon érzékeny, intorvertált gyermek könnyebben, nagyobb valószínűséggel sérül az őt körülvevő érzéketlen vagy hanyag környezet miatt, és nagyobb a veszélye annak, hogy élete későbbi szakaszában pszichológiai problémákkal kell szembenéznie.

Az önazonosság fejlődésének első szakasza a születés és az első év között zajlik. Ez valószínűleg az életünket leginkább meghatározó életszakasz. Eric Erikson ennek a szakasznak a legnagyobb kihívását így fogalmazta meg: *bizalom vs. bizalmatlanság*.

Ha a gyermek ebben a korban magáévá teszi ezt az ősbizalmat, annak pozitív hatása nagy valószínűséggel egész további életére kihat. A bizalomhoz az út a biztonságos anyai kötődésen át vezet.

Kötődés

A kötődés az önmeghatározás alapja. Ha nincs „a másik”, az „én” sem létezhet.

A kötődés egy folyamat, amely magában foglalja az érzelmi kötelék helyreállításának epizódjait is. Ehhez folyamatos, stabil, elkötelezett kapcsolatra van szükség. A kötődési elméletek szerint az erős érzelmi kötelék kialakítására való hajlam az emberi természet alapvető sajátossága. A kötődési elméletek atyja, John Bowlby kezdetben fiatalok bűnelkövetőkkel foglalkozott, leginkább fiatal tolvajokkal. Úgy találta, hogy a többségük súlyos anyai deprivációtól szenvedett. Bowlby később ezt írta: „A mentális egészséghez elengedhetetlen az, hogy a kisbaba és a kisgyermek folyamatos, meleg, intim kapcsolatban legyen az édesanyjával (vagy egy állandó személlyel, aki az anyát helyettesíti), és ebben a kapcsolatban mindketten megtalálják a megelégedettséget és az örömet.”

Az elmúlt 30 év során Bowlby elméletét kibővítették, így napjainkban bőséges empirikus adat támasztja alá ezen elméletek legfonto-

sabb állításait. Az anyával kialakított legkorábbi kötelék óriási hatással van a gyermek egész életére. Az anyai szeretet a gyermek önértékelésének megalapozása, válasz a gyermeket feszítő kérdésekre: „akarnak engem?, szeretnek engem?, lehetek önmagam?”.

Az anya feladata otthont biztosítani a gyermeknek: oltalmat, érintést, biztonságot, a valahová tartozás érzését. Ha a gyermek feloldódhat ebben az otthonban, képessé válik a kapcsolaton belül feltárni és kifejleszteni saját önvalóját. „Megérintenek – itt vagyok”. Ahhoz, hogy ez a fejlődés elinduljon, az anya és a gyermek közös feloldódásának „harmonikus táncára” van szükség.

A születés után azt a hangot hallgatja továbbra is szívesen a gyermek, amit már ismer a születése előtről: az édesanyja hangját. Ez segíti a legjobban a gyermek ellazulását. Az ellazulás és a pihenés elengedhetetlen a gyermek fejlődéséhez. A meleg, odaadó táplálás és gondoskodás hatására a gyermek agya nyugodt marad, jelentősen hozzájárulva annak fejlődéséhez. A feszült, távolságtartó, zavart, vagy szenvtelen kapcsolat következtében a gyermek agyát stresszhormon (kortizol) árasztja el, amely káros hatású az agy fejlődésére.

A gyermek az anyjával való kapcsolatában kapja meg az alapvető „Igen”-t saját létezésére, a „jól-lét” érzését: „Anya jó hozzám. Szeretnek és elfogadnak. Ezáltal én is jóban vagyok önmagammal.”

Az a megbecsülés és elismerés, amit az anya ad, átfordul, a gyermek elfogadja, és magába szívja, beépíti. A gyermek így képes lesz ott-

hont építeni önnön magában. Nincs még egy olyan bensőséges egység, mint az anyáé és a gyermeké – születés előtt és után is jó ideig. A gyermek teljességgel függ anyjától és az anyai gondoskodás minőségétől. Amit a gyermek ekkor tanul, az „kapcsolatban bontakozó tudás”, nem pedig racionális tudás, melynek előfeltétele az alany és tárgy közötti távolság.

„Létezik egy mély tudás a kapcsolatról anya és gyermek között, amely megelőzi az értelem megjelenését és bizonyos értelemben meghaladja azt.”

Karl Stern

Azt a tudást, amelyet a gyermek ebben a korai időszakban felvesz és beépít, teljes lényével veszi fel. Ez az egyik oka annak, hogy az ebben a korban megszerzett tudás, pl.: a bizalom és bizalmatlanság tudása, döntő jelentőségű a későbbi identitásfejlődésben. Ez a korai „kapcsolatban bontakozó tudás” az összes későbbi kapcsolat mátrixa. Az anyával való elsődleges kapcsolat szolgált mintát az összes jövőbeli kapcsolathoz.

Az identitásfejlődésre gyakorolt anyai hatás értékét és fontosságát nem lehet eléggé túlbecsülni.

Érzékenység, egymásra hangolódás, alkalmazkodás

Az érzékeny, összehangolt, alkalmazkodó szülők, illetve kezdetben az anya rendkívül fontosak a gyermek egészséges fejlődéséhez, különösen egy érzékeny gyermek esetében. Az összehangoltság azt jelenti: a szülőknek helyesen kell érzékelni és értelmezni gyermekük érzelmi állapotát (harag, félelem, szomorúság, öröm), megfelelően kell tükrözni az érzéseket, és ezekre azonnal reagálniuk kell.

A gyerekeknek fontos, hogy anyja tükrözze érzelmi állapotát, és annak megfelelően reagáljon. Ehhez szemkontaktusra van szükség. Szemkontaktus és az anya szemében látott tükrözés híján, az anyai kötődés sérül. Depresszióban szenvedő anyáknál például a szemkontaktus anya és gyerek között gyakran zavart szenved, mivel a gyerek nem akar anyja szomorú, érzelmileg visszahúzódó szemébe nézni. E nélkül a szemkontaktus nélkül a gyermek nem jut hozzá a legfontosabbhoz: pusztá létének megerősítéséhez.

Összehangolt szülők, különösen összehangolt anya nélkül a gyermek kapcsolati elhagyatottságban él. A következő a gyermek benyomása: „Senki nem vesz észre. Érzéseimet nem táplálják. Engem nem táplálnak. Anyám nem érti az érzéseimet. Az érzéseim minden bizony-

nyal nem helyénvalóak, különben anyám értené őket. Nem vagyok rendben.” A gyermek szégyellni kezdi érzéseit és szükségleteit, megértés, vigasz, közelség, biztonság, stb. iránti vágyakozását. A gyermek szégyellni kezdi önmagát. A tükröző másik nélkül a gyermek nem lesz biztos önmagában.

Egy gyermek számára a kötődés rendellenes működése, elsősorban az anyához való kötődés elvesztése az egyik legnagyobb trauma, ami csak érheti. Az anya gyermeke iránti érzékenysége és ráhangolódása közvetíti az odatartozás és biztonság érzését. Ez a biztonságos kötődés kialakulásának legfontosabb eszköze.

Az alábbi német verssor összefoglalja ezt a mélypszichológiai és antropológiai igazságot:

*„Csodálatosnak látván magam szemedben
érezem, hogy végre itt vagyok létemben”*

Biztos és egészséges kötődés

Egy 1966-os jelentős brit tanulmány szerint a gyermekek intellektuális és szociális kompetenciáinak egészséges fejlődéséhez szükséges legfontosabb tényező nem annyira a korai intellektuális stimuláció, hanem a biztonságos kötődés, meleg, fogékony, stabil személyes gondoskodás egy nő részéről.

A vizsgálat során egy árvaházban a 7-30 hónapos életkor közötti gyerekeket két csoportra osztották: a magasabb IQ-val rendelkező gyerekek az árvaházban maradtak, míg az alacsonyabb IQ-val rendelkező gyerekek egy másik intézetbe kerültek, értelmi fogyatékos serdülőkorú lányok felügyelete alá, egyszemélyes gondoskodásra. Az értelmi fogyatékos nőket megtanították az alapvető gondoskodásra és ők folyamatosan játszottak és beszéltek „gyerekeikkel”. Ez egy személyre szóló, intim, állandó érzelmi kapcsolat volt. A gyermek rengeteg figyelmet kapott nevelőanyjától.

Két év múlva, és ami sokkal lényegesebb, felnőtt korukban is, a két csoportban lévő gyerekek között óriási különbség volt. A szellemileg visszamaradott nevelőanyával élő gyerekek sokkal jobban boldogultak intellektuálisan, szociális kompetenciáikat, képzettségüket és később munkájukat figyelembe véve, mint azok a gyerekek, akik az árvaházban maradtak.

Egy másik vizsgálat 2000-ből, melyet Romániából az Egyesült Királyságba örökbe adott gyerekekkel végeztek, hasonló irányba mutat. A gyerekek dinamikus fejlődése örökbefogadó otthonukban független az örökbefogadó szülők iskolai végzettségétől. Nyilvánvalóan a stabil, meleg, intim kapcsolat az örökbefogadó szülővel volt a döntő tényező itt is.

Egy 2010-es amerikai tanulmány számos paramétert talált, melyek segítik az egészséges és biztos identitásfejlődést. Néhány példa:

- Sok pozitív érintés, hordozás, hozzásimulás, ölelés, megtartás (érzelmileg). Nincs testi fenyegetés.
- Szoptatás, ameddig csak lehetséges (2-5 évig). A szoptatás összefügg a gyermek biztonságérzetével. A gyermek immunrendszere csak 6 éves korára épül ki teljesen, építőköveit az anyatej szolgáltatja.
- Azonnali válasz a baba hangos megnyilvánulásaira és sírására: ráhangolódás és alkalmazkodás. Egy kisbabát nem lehet elkényeztetni! Fontos a gyermek feszültségére reagálni, mielőtt még az agyát elárasztja a kortizol és más vegyületek, amelyek károsan hatnak az agyfejlődésre.
- Ha az anya összhangban van a gyermekkel és fogékony, intuitívan érti gyermeke szükségleteit. Nem fogja figyelmen kívül hagyni a sírást, vagy sírni hagyni a gyermeket, attól való alaptalan félelmében, hogy elkényezteti őt. Kellően érzékeny ahhoz, hogy segítsen a gyermeknek megérteni érzelmeit. A gyermek megtanulja, hogy az érzelmeit lehet kezelni. Lépésről lépésre megtanul azokra válaszolni, tudás- és kompetencia érzést fejleszt ki.
- Szabadjáték különböző korú játszótársakkal. Bátorítás kinti játékokra más gyerekekkel. Tanulmányok szerint azok a gyerekek, akik nem játszanak eleget, hajlamosabbak lesznek aktivitás- és figyelemzavarra (ADHD).

Szeparáció-individualizáció és nemi identitás

Az identitásfejlődés következő szakasza az individualizációról, szeparációról, az anyáról való leválásról, függetlenedéstről, emellett pedig a nemi identitás fejlődéséről szól.

A teljes szakasz 1 és 3 éves kor között zajlik, de a nemi identitás fejlődése szempontjából kritikus időszak a második és harmadik életév közötti. Erikson ezt a szakaszt *Autonómia vagy szégyen* névvel illette. A gyerek most járni, futni, beszélni tanul. Nő autonómia- és tudás érzése. Nagyobb függetlenségre van szüksége és ezt élvezni is akarja.

A gyermek kezdetben az anyával azonosítja magát. 18 hónaposan általában már világosan tudja, hogy női, vagy férfi teste van. A kisgyerek néha mégis azt hiszi, hogy mindkét nemű lehet: bár pénisze van, később mégis anyává válhat. Fejlődése során, fokozatosan elhagyja ezt a gondolatot és – ha a fejlődése egészséges – elfogadja, hogy ő fiú vagy lány.

A lány, nemi identitását tekintve ugyanolyan, mint édesanyja, nemi identitásának fejlődése is hozzá kötődik a továbbiakban. Ha minden rendben megy, és a lánynak biztonságos, meleg kötődése van anyjához, az anya vonzó személy, példakép a nőiséghez, a kislánynak minden valószínűség szerint biztonságos női identitása lesz: lány vagyok és szeretek lány lenni.

Másrésről viszont, ahhoz, hogy függetlenedjen, kifejlődhessen saját egyedi személyisége, és ne olvadjon össze anyjával, teljesítse a szeparáció-individuáció feladatát, szüksége van apjára.

A lányoknak – és fiúknak – arra a tapasztalatra van szükségük, hogy: „amikor anyától távolodom, nem a semmibe lépek, hanem ott vár meleg és szívélyes apám, aki segít nekem utat találni a világba”.

Az apjukkal szoros kapcsolatban álló gyermekek ellenállóbbnak tűnnek a stresszel szemben azoknál, akiknél ez a kapocs nincs meg. Az apának melegnek, fogékonyak, nyitottnak, tisztelettudónak kell lennie kislányával. Az apa megerősíti lányát nőiségében, és ennek a megerősítésnek van egy olyan intenzitása, ami hiányzik az anyai megerősítésből, abból adódóan, hogy az ellenkező nemtől érkezik. Kívülről jön, nem belülről. Van benne egy szikrányi rejtély és izgalom. Ha az apa szereti, dédelgeti és tiszteli a nőiséget és feleségét, a lánya minden bizonnyal szintén azt érzi, hogy tisztelik.

Azok a kamasz lányok és fiúk, akiknek szeretetteljes kapcsolatuk van apjukkal, jobb szociális készségekkel rendelkeznek, magabiztosabbak és határozottabbak.

Az apa nélkül felnövekvő lányok általában gátlásosabbak a férfiakkal, vagy túlságosan is nyitottak feléjük szexuálisan. Az apa nélküli lányoknál magasabb a tinédzserkori terhességek, korai házasságok, és a válások aránya.

„Az apai szeretet elvezet minket az anyától, így megérkezhetünk önmagunkba és önmagunkból eljuthatunk a világba. Utunk az anyától az apához, az apától önmagunkhoz, majd önmagunkból a világba vezet.”⁴⁰

A fiúgyermeknek el kell távolodnia anyjától ahhoz, hogy a biztos férfi létbe nőjön bele. Nemi identitása szempontjából nem ugyanolyan, hanem különböző. Most új kötődésre van szüksége, az apához. Az apjával – vagy az apát pótló személlyel – való kapcsolatán keresztül tehet szert biztos férfi identitásra.

Joseph Nicolosi, a tapasztalt pszichoterapeuta írja: „A fiúban a testi érzékelés alapján erős ösztönös érzet alakul ki, miszerint nemcsak különálló anyjától, hanem különbözik is tőle, és valamelyest olyan, mint apja. Fokozatosan önmagához hasonlóként kezdi látni apját. A fiúnak ezzel a felismerésével párhuzamosan, új függő viszonya alakul ki. A fiú vágya és igénye, hogy apja elfogadja őt. Apjától gyengédséget, megerősítést, elfogadást vár. Ehhez az apának nyitottnak, elérhetőnek, érzelmileg melegnek, közelinek és befogadónak kell lennie, különösen, ha a fiú érzékeny természetű.”

Az apának és fiúnak közös tevékenységei is vannak már. A férfiaságot azáltal lehet elérni, hogy valamit közösen teszünk egy felnőtt férfival, és így otthonosan mozgunk a férfiak világában. Általában ezen közös tevékenységek során beszélget apa és fia. A férfinak tükröznie és

⁴⁰ H.-J. Maaz, Nachschrift zum Vortrag Düsseldorf 14. 06. 2010

erősítenie kell a fiú férfiasságát. A kutatások szerint az apa melegsége, nevelői ráhatása fontosak a biztos férfi identitás kialakulásához.

Az apjukkal birkózó fiúk hamar megtanulják, hogy a harapás, rúgás és a fizikai erőszak ilyenén formái nem elfogadhatóak. Így tanulják meg a gyerekek, hogy hogyan ismerjék fel, kezeljék és kontrollálják a szélsőséges érzelmeket.

A probléma az, hogy sok esetben az apák ritkán vannak jelen.

Az apa rendszeres, aktív részvétele a gyerek életében – legyen az fiú vagy lány – előre vetíti a szociális, viselkedésbeli, pszichológiai és kognitív fejlődés pozitív kimenetelét. Az új kutatások szerint nincs szükség semmilyen specifikus tevékenységi formára. Úgy tűnik, nincs jelentősége annak, hogy mit csinál az apa a gyermekkel. Az a tény számít csupán, hogy foglalkozik vele. Ennek óriási szerepe van a gyermek fejlődésében.

Egy összehasonlító tanulmányban több mint 160.000 hiperaktivitással és figyelemzavarral diagnosztizált gyereket és tinédzsert vizsgáltak. A fiúk 61%-a, a lányok 23%-a kapott valamilyen pszichotróp gyógyszert, pl. Ritalint. Legtöbbjük csonka családból származott, nem volt jelen apa, vagy apa-figura az életükben, esetleg negatív, gyakran bántalmazó férfi viselkedésének voltak kitéve. A kezelés során együttérző, de határozott férfi terapeutát kaptak, emellett férfi mentort, aki segítette őket mindennapi életükben (pl. fiú cserkészvezető). A szü-

lők tanácsadást kaptak. Bár a gyógyszeres kezelés leállításának szigorú feltételei voltak, bizonyos idő után a legtöbb fiú és lány elhagyhatta a Ritalint. Végeredményben a fiúknak mindössze 11%-a, a lányoknak 2%-a folytatta a gyógyszeres kezelést.

A pozitív apakép nélküli fiúk hajlamosak:

- a túlzott agresszióra. Ennek gyakran az az oka, hogy el kell rejteniük saját bizonytalanságukat. Soha nem kaptak elég figyelmet, elfogadást és megerősítést apjuktól, ezért bizonytalanok saját identitásukban.
- a túlzott férfiasságra. Erősködniük kell, hogy eljátszhassák a főnököt. Előfordul, hogy túlzottan félnek a kudarctól és sikertelenségtől. Azok a fiúk, akik elég támogatást kapnak édesapjuktól, nem érzik magukat ilyen könnyen fenyegve férfiasságukban.
- a merev viselkedésre. Szóbeli kifejezőképességük korlátozott. Nem tudják, hogyan fejezzék ki a hálát, szimpátiát, vagy szomorúságot.
- másokkal szembeni lekezelő viselkedésre. Ha egy fiúnak kevés kapcsolata van apjával, lehetséges, hogy nem tudja, hogyan viselkedik egy férfi, hogyan kezeli és fejezi ki megfelelően érzelmeit, hogyan beszéljen nőekkel nyugodt körülmények között. Leereszkedően, lenézően beszélhetnek a nőekkel.⁴¹

⁴¹ Steve Biddulph: *Jungen, wie sie glücklich heranwachsen*, 1999.

Az anyaság és az apaság nem két elválasztható, jól meghatározható pszichológiai minőséget jelentenek, de nem is azonosak, vagy felcserélhetők. Átfedik és kiegészítik egymást.

Németország vezető kötődés kutatói, Karin és Klaus Grossmann írták: „Egyértelmű nemi különbségek vannak a szülők gyerekeikre való hatása között (...) Csak a két szülő, apa és anya, együtt fekteti le a pszichológiai biztonság alapjait, és egészítik ki egymást a biztonságos kötődés és felfedezés területén.”

A homoszexualitás – kötődési zavar

John Bowlby ezt írja: „Az anyával való érzelemgazdag és gyümölcsöző kapcsolat a korai években, az apával és a testvérekkel való változatos együttlét a karakterfejlődés és mentális egészség alapja gyermekpszichiáterek és sok más szakember szerint.”

Mi történik akkor, ha súlyos kötődési zavarok lépnek fel az élet korai szakaszában? Amikor a gyermeknek nem sikerül semmilyen biztos kötődést kialakítania? Amikor zavarok vannak a családi életben, hiányzó, feszült, ellenséges, érzelmileg távoli vagy elérhetetlen a kapcsolat az anyával és/vagy az apával, és helyette nincs jelen egy anya- vagy apapótló személy?

A biztos kötődés kialakításának kudarca az élet korai szakaszában negatív hatással van a pszichológiai jól-létre és a viselkedésre, mindez kihat a gyermekévekre és az egész életre is. Persze nem minden gyermek vall kudarcot, aki boldogtalan otthonból érkezik. Minden élet-történet egyedi. Ahogy korábban is említettem, a temperamentumnak fontos szerepe van. A nagyszülők, nagynéni, nagybácsi, cserkészvezető vagy egy meleg, szívélyes tanárnő kompenzálhatja a gyermek esetleges kora gyermekkori kapcsolati sérüléseinek egy részét.

A gyermek elsődleges kapcsolatainak mély sérülései gyakran tor-
kollnak az alábbi kórképekbe: krónikus depresszió, szorongásos tüne-
tek, függőségek (alkohol, drog), viselkedészavarok, magatartászava-
rok, függőségi problémák, pl.: kodependencia, stb.

Most egy másik problémára szeretnék koncentrálni, amely a gyer-
mek elsődleges kapcsolatainak mély sérüléséből adódhat: a nemi iden-
titászavarra. Más szóval a férfi és női homoszexualitásra. Sok esetben
a homoszexualitás – és itt a pszichológiai állapotra gondolok – a gyer-
mek nemi érzésének sérülésében és krónikus kapcsolati traumában
gyökerezik.

Joseph Nicolosi pszichoterapeuta, aki több, mint ezer olyan férfit
kezelt, akik nem akarták vállalni homoszexualitásukat, ezt írja: „A ho-
moszexualitás fejlődési probléma, ami majdnem mindig a családi kap-
csolatok problémáinak eredménye.”⁴²

⁴² Joseph Nicolosi, 1991, S. 25.

Egy másik szakértő, Elisabeth Moberly szerint: „...a homoszexuá-
lis irányultság nem genetikai hajlam és nem is hormonális zavar függ-
vénye ... hanem a szülő-gyerek kapcsolat nehézségeiből adódik, külö-
nös tekintettel a korai életszakaszra.”⁴³

Senki sem születik homoszexuálisnak. A homoszexualitás – női és
férfi egyaránt – nem ösztönös és nem veleszületett.

Nicolosi a homoszexualitásról, és az általa alkalmazott terápiás
módszerről, a reparatív terápiáról így ír: „A reparatív terápia kiterjesz-
tette a homoszexuális irányultság fogalmát, amely túlmutat a nemi hi-
ányosságok kijavítására való törekvésen. Most átfogóbban úgy látjuk,
hogy ez egy törekvés a mély énképtöredezetttség gyógyítására. Hosszú
ideje végzett klinikai megfigyeléseim alapján egy ismétlődő mintázat
vázolható fel: kora gyermekkori alap érzelmi sérülések felhalmozó-
dása, amelyek kötődési zavarhoz vezetnek. Szerintem a homoszexuali-
tás nem csak a nemi kisebbség elleni védekezés, hanem védeke-
zés a személyiség magját ért trauma ellen.”⁴⁴

Természetesen mindig számtalan tényező és változó befolyásolja
a homoszexualitás fejlődését. Soha nem csupán egy tényező áll fenn.
A gyermek gyakran nagyon érzékeny alkata szerepet játszik. A gyer-
mek néha érzelmi elhanyagolást érzékel annak ellenére, hogy a szülők

⁴³ Elisabeth Moberly, 1996, S. 3

⁴⁴ Nicolosi, J., 2008, S. 31.

minden tőlük telhetőt megtesznek. Vannak esetek, amikor a krónikus trauma nehezen megfogható.

Elizabeth Moberly írja: „Minden esetben leszögezhetjük, hogy valamilyen trauma – ami lehet rossz bánásmód, elhanyagolás, vagy pusztán hiány – vezet ezen esetekben (amikor homoszexualitásról beszélünk) a normál kötődés sérüléséhez. Mindebből az következik, hogy azon pszichés szükségletek, melyeket normál esetben a gyermek szülőhöz való kötődése kielégít, hiányt szenvednek, vagy teljesítésre várnak.”⁴⁵

Elaine Siegel pszichoanalitikus – aki sikeresen kezelt leszbikus nőket, akik közül több, mint 50% teljesen heteroszexuális lett – valamint más terapeuták lényegében ugyanezen a véleményen vannak. A homoszexuális vágyak és a homoszexuális aktusok sok esetben a mély pszichológiai fájdalom elleni védekezést szolgálják, amelyekben a leszbikus nő öngyógyítása bontakozik ki. Ezek a sérülések a kisgyermek és az anya sérült kapcsolatából erednek. A leszbikus nő a későbbiekben mindig sérült személyiségét akarja meggyógyítani azáltal, hogy erotikus kapcsolatot és érzelmi összefonódást keres egy másik nővel.

A homoszexuális vágyakkal teli nőktől származó idézetek mintaszerűen mutatják, hogy a női homoszexualitásnak nagyon gyakran köze

⁴⁵ Moberly, E., S. 2.

van az anyához való biztos kötődés, egy biztonságos otthon, védelem és biztonság kereséséhez, amelyet soha nem tapasztaltak meg anyjukkal:

„Amikor mellettem feküdt, puhán és könnyedén és melegen, ahogy csak egy nő tud – ó, anyám – mikor jöhetek haza?”

„Bármikor, amikor a barátnőm mellett fekszem, mindig keresek valamit a szemében. Egykori önmagammat, biztonságot, védelmet, azt a védelmet, amit soha nem kaptam meg anyámnál.”

„A leszbikusság soha nem a szexről szólt számomra. Csak egy valamit akartam igazán: kötődést. Mély, érzelmi, szívbéli kötődést. Valakit, aki kiegészít engem. A testi kapcsolat később jött és a kapcsolat utáni vágy megtestesülése volt, nem pedig kezdeti mozgatórugója.”

A homoszexuális férfi gyakran szenved az apjához való korai kötődésének sérülésétől. Egy összehasonlító tanulmány arról, hogy a felnőtt homoszexuális férfiak milyenek látták apjukat kisgyermekkorukban, az alábbi következtetésre jutott: „Néhány kivételtől eltekintve, a homoszexuális férfi azt nyilatkozta, hogy az apja negatív hatással volt életére. Hideg, barátságtalan, kemény, brutális, kimért, közönyös emberként mutatja be. Egyetlenegy viszonylag jól ellenőrzött tanulmány sem létezik, amelyben a homoszexuális férfi pozitívan, szeretetteljesen nyilatkozik apjáról.”⁴⁶

⁴⁶ Fisher, 135-136

Ifjúkor

A politikai korrektség azt akarja elhíttetni velünk, hogy a homoszexualitás adottság. De ez nem igaz. A homoszexuális identitás, mint pl. a „meleg”, vagy a „leszbikus” gyakran mély érzelmi sebeket fed el. Egy olyan lány vagy fiú, aki korai identitásfejlődése során nem sérül, a legnagyobb valószínűséggel heteroszexuális felnőtt lesz. Azok a lányok és fiúk, akik bizonyos traumákat szenvednek el korai fejlődésük során, bizonyos hajlamot mutatnak homoszexuális vágyakozásra.

Ha egy tinédzser tanácsadásra jön, mert zavarban van szexuális érzései miatt, vagy mert azt hiszi magáról, hogy meleg, lesbikus, vagy biszexuális, a következőket kell neki mondani: „Bármit is csinálsz, még ha a saját fejed után mész is, soha ne bélyegezd meg magad melegnek, lesbikusnak, vagy biszexuálisnak, mert megpecsételled az identitásodat, és bezárod a lehetőségeid előtt az ajtót. Légy nyitott, tanulj, érezz, figyelj és kérdezz.”

Egy új kutatás szerint a legtöbb 16-17 éves tinédzsernek, aki melegnek, vagy lesbikusnak tartja magát, és azt hiszi, hogy az is marad egész életében, a valóságban stabil heteroszexuális identitása lesz 20-22 éves korára. Mindez spontán fejlődés eredményeként, mindenféle beavatkozás nélkül.

Teljességgel felelőtlen dolog a tanácsadáson egy serdülő feltételezett homoszexualitását megerősíteni. A homoszexuális érzések nem belülről erednek, és nem megváltoztathatatlanok. Testünknek pedig nem igazak.

Javaslatok:

- Helytelenítsük a korai önmeghatározást melegként, lesbikusként, biszexuálisként.
- Helytelenítsük/gátoljuk meg a tanácsadókat abban, hogy a korai önmeghatározást hirdessék.
- Aktivisták már többször próbálták megtiltani a terapeutáknak, hogy kezeljék a homoszexuális hajlamokat, és erősítsék a kliens heteroszexuális potenciálját. A nem vállalt homoszexualitás terápiái ezzel szemben sikeresek lehetnek, etikusak és önmagukban nem ártalmasak. Továbbra is elérhetőnek kellene lenniük.

Mit tehet az egyén és a társadalom a gyermekek identitásfejlődésének támogatásáért?

- El kell érni, hogy az anyák és az apák elérhetőek legyenek gyermekeik számára.
- Támogatni kell mindent a társadalomban és a munka világában, ami hozzájárul a biztonságos anya-gyerek kötődés kialakulásához, különösen az első három életévben.

- A biztos kötődést elősegítő tréningeket kell ajánlani a szülőknek.
- Speciális tréningeket kell indítani a szülőknek, amelyek elősegítik, hogy az érzékenység, egymásra hangolódás és alkalmazkodás a gyermekgondozás alapértékei legyenek.

* * *

Dr. med Christl Ruth Vonholdt gyermekgyógyász és trópus-szakorvos. Hannoverben, Kalkuttában, Liverpoolban, a dél-afrikai Kwa-Zuluban és Fokvárosban folytatott tizenöt éves orvosi tevékenység után 1993 óta munkatársa, 1997 óta vezetője a Német Ifjúságért és Társadalomért Intézetnek (DIJG). Az Intézetet a németországi „Offensive Junger Christen” ökumenikus közösség létesítette és működteti, amelynek Vonholdt tagja is.

A DIJG kutatói és kiadói munkásságának célja a nemek, nemzedékek és a nemzetek közötti békekötés feltételeinek feltárása és fejlesztése. Antropológiai alapja a biblikus, zsidó-keresztyén világ- és emberkép. A diakónia, megbékélés és emberi jog témaköre mellett az intézet különösképpen a család és házasság létfeltételeit és a szexuál- erkölcs civilizációt alkotó és alakító szempontjait vizsgálja, és szakmai tanácsot nyújt társadalmi, egyházi és politikai intézmények számára.

Honlapjuk: www.dijg.de

Konstantin Mascher:

Nemi identitás gyermek- és kamaszkorban

A gender elmélet szerint a nem csak egy, a társadalom által meghatározott és ránk erőltetett konstrukció. Az elmélet szerint a biológiai felépítésnek nincs jelentősége, és népszerűsíti a különböző szexuális irányultságokat, hozzájárulva ezzel a nemi identitás fejlődésének zavaraihoz.

Kulcskérdés, hogy a szülők, a tanárok és a politikusok milyen nevelési alternatívákat tudnak felkínálni a gendersemleges neveléssel szemben. A TeenSTAR egy olyan szexuális nevelő program, melynek keretében a kamaszok segítséget kapnak nemi identitásuk kialakításához, egészséges párkapcsolatok kiépítéséhez, és ahhoz, hogy holisztikus módon integrálhassák a szexualitást saját személyiségükbe.

A TeenSTAR program tapasztalataim szerint a legjobb a jelenleg elérhető szexuális nevelő, felvilágosító programok közül. Ez a program lehet a válasz arra a nemeket összezavaró gender elméletre, mellyel mindenhol találkozhatunk napjainkban.

A TeenSTAR program holisztikus szemlélettel közelíti meg a szexualitás és a nemi identitás kérdését, miközben érintetlenül hagyja a biológiai és a társadalmi nem közötti kapcsolatot, pozitív attitűdöt alakít ki az iránt, hogy az ember nőnek és férfinak lett teremtve, segíti a fiatalokat az érett, megalapozott, a biológiai nemükkel összhangban álló nemi identitás kialakításában és segíti őket abban, hogy ellenálljanak a kortársak és a média nyomásának. A TeenSTAR program jelenleg 40 országban érhető el, a jelenleg USA-ban élő és dolgozó osztrák nőgyógyász és egyetemi professzor, Dr. Hanna Klaus dolgozta ki. Terhes tinédzserekkel beszélgetve rájött, hogy a lányok szinte semmit sem tudtak saját biológiai és mentális fejlődésükről, termékenységükről, és arról, hogy hogyan alakítsanak ki kapcsolatokat az ellenkező nemmel. Ezeknek a beszélgetéseknek a hatására alkotta meg Dr. Klaus a programot az 1980-as években.

A TeenSTAR célja, hogy segítsen a fiataloknak megérteni azokat a változásokat, melyek a pubertás idején a testükben és a lelkükben lejátszódnak, és hogy ezeket integrálni tudják kialakuló identitásukba. A program célja továbbá az is, hogy segítse a fiatalokat személyiségükbe integrálni a szexualitást.

A program hat hónapig tart, ezen belül a TeenSTAR tanár hetente vagy kéthetente szervez foglalkozásokat.

A név jelentése: TeenSTAR (TiniSztár) = *Teen Sexuality Teaching in the context of Adult Responsibility*. (Tinédzserek Szexuális Nevelése a Felnőtt Felelősség kontextusában).

A program jellemzői:

Holisztikus

Míg a szex a konkrét szexuális aktust jelenti, addig a szexualitás identitásunk minden aspektusát érinti, ezért holisztikus megközelítést igényel. Az identitás alakulását az alábbi tényezők befolyásolják:

- kapcsolatok
- érzelmek,
- spiritualitás,
- test,
- társadalmi hatások,
- intellektus.

Ha holisztikusan akarjuk megközelíteni a szexualitást, akkor az összes dimenziót figyelembe kell vennünk, mert ha egyiket vagy másikat elhanyagoljuk, felborul az egyensúly, az identitás és a szexualitás töredezett lesz. Ezért azt mondjuk a fiataloknak: „Te vagy a TiniSztár,

ha tiszteletben tartod, és beépíted a személyiségfejlődésedbe az összes aspektust. Majd az összes dimenzióról beszélünk a program hat hónapja alatt.”

Testközpontú

A test az alap, amikor elkezdjük a munkát a fiatalokkal. Segítünk nekik, hogy a testük iránt pozitív hozzáállást és egy egészséges életstílust alakítsanak ki.

Különösen a pubertáskorban lévő fiataloknak nehéz elfogadniuk a testüket. Ahhoz, hogy valaki elfogadja a testét, el kell fogadnia, és át kell ölelnie saját termékenységet is. Azonban napjainkban sokszor nem tekintik a termékenységet természetesnek vagy nyilvánvalónak. A tipikus szexuális felvilágosító programok a termékenységet kizáródnak vagy elkerülendőnek tekintik. A legtöbb ilyen felvilágosító program célja, hogy megakadályozza a megtermékenyülést, és így nem alakít ki pozitív szemléletet a termékenységgel kapcsolatban. A TeenSTAR ennek pont az ellenkezőjét teszi: integrálja a termékenység megismerését is a szexualitás megismerésébe.

Kutatások szerint a fiatal lányoknak nehéz elfogadniuk a testüket, és különösen a menstruációs ciklusukat, mely jelentőségteljes része női éniüknek. A foglalkozásokon elmeséljük a lányoknak, hogy milyen a menstruációs ciklus, milyen változások játszódnak le bennük hormonális, fizikai és lelki szinten. Bátorítjuk őket, hogy figyeljék meg

a menstruációs ciklusukat, és jegyezzék fel, amit látnak és éreznek. Ezáltal személyes kapcsolatot alakítanak ki a termékenységgel. Tapasztalat szerint ez hozzásegíti őket ahhoz, hogy mélyebben és új nézőpontból értsék meg, mit jelent nőnek lenni, ami az egészséges női identitás kialakításának alapja.

A TeenSTAR-t eredetileg lányok számára dolgozták ki, de ma már fiúk számára is kínál programot. Velük is beszélgetünk a pubertáskorban tapasztalt fizikai és mentális változásokról, segítünk nekik, hogy megértsék ezeket a változásokat, és integrálják azt az identitásukba. A lányokkal női, a fiúkkal férfi tanár foglalkozik, de van egy-egy alkalom, amikor a másik tanár beszél nekik a másik nemről. Ennek a hatása is nagyon pozitív a tapasztalatok szerint, például a fiúk nagyobb tisztelettel viseltetnek a lányok iránt utána.

Megbecsülést tanít

Saját testük megbecsülése rendszerint szokatlan a mai fiatalok számára, ezt meg kell tanulniuk. Ugyancsak meg kell tanulniuk a termékenység felismerését és megkedvelését, mely része a személyiség holisztikus fejlődésének. Ez az egészséges önbecsülés kialakulásának részét képezi.

A nőiesség és férfiasság megbecsülésére is bátorítjuk őket, mivel a nemi identitás megerősödéséhez szükséges az ellenkező nem megbecsü-

lése is. Azok a fiúk és lányok, akik saját nemüket nem becsülik, a másik nemet sem tudják becsülni.

Értékközpontú

A program értékei a termékenység, valamint a férfi és nő közötti szerelem tiszteletére vezethetők vissza. Ezek:

- felelős döntések a szexualitással kapcsolatban,
- a házasság tisztelete,
- az új élet tisztelete.

Azáltal, hogy segítünk a lányoknak, hogy tisztában legyenek a termékenységükkel, könnyebbé tesszük számukra, hogy megértsék a szexuális tevékenység célját és jelentőségét. Ez a kulcs a felelősségteljes szexuális viselkedés kialakításához. Ennek a megközelítésnek a hosszútávú, tartós hatása nagyobb, mint bármilyen moralizálásé. Növeli a fiatalok önbecsülését, és így könnyebben tudnak nemet mondani az idő előtti szexuális ajánlatokra (Kutatások bizonyítják, hogy az önbecsülés mértéke fordítottan arányos a korai szexuális aktivitás mértékével.).

Minden férfi és nő közötti szexuális aktus megtermékenyüléshez vezethet. NINCS 100%-osan hatásos fogamzásgátló módszer. Bár némely fogamzásgátló tableta nagyon hatékony, de a tinédzserek nem fogadják el őket, vagy nem használják következetesen. Mivel minden szexuális egyesülés magában hordozza a várandósság lehető-

ségét, a szexuális tevékenység igényli a házasság és a család biztosított kereteket – mivel minden gyermeknek szüksége van anyára és apára. A megtermékenyüléssel egy új élet kezdődik és egy önálló személy teremtődik.

Férj és feleség szexuális egyesülése a szerelem legintimebb jele. Éppen ezért szükséges ezt megvédenünk, és ez a férfi és nő közötti házasságban lehetséges. Ha ez a védelmező kontextus hiányzik, az sok és mély érzelmi sérülést okozhat. A szexualitás olyan, mint egy palánta, melynek a növekedéséhez gondoskodás és idő szükséges.

A TeenSTAR értékei keresztény értékek, a program a keresztény antropológián alapul. Úgy is mondhatnánk, hogy a TeenSTAR a II. János Pál Pápa által írt „A test teológiájának” fordítása kamasz lányok és fiúk részére. De – és ebben egyedülálló ez a program – nem használ vallásos kifejezéseket. Ezért a TeenSTAR mindenki számára megfelelő – akár vallásos, akár nem, akár katolikus, anglikán, református vagy más felekezethez tartozik.

Elősegíti a személyiség fejlődését

A szexualitás a fiúk és lányok nemi identitásának része, és a program segítségével megérthetik a szexualitás mélyebb rétegeit, és a szexuális

tevékenység érzelmi következményeit. Megtanulják, hogy a testük, a nemi szerveik és a szexuális vágyaik értékesek, és hogy ezeknek keretek kelljenek, melyek között nőni és fejlődni tudnak.

A nemi identitásba beletartozik az is, hogy egészséges kapcsolatot tudjunk kialakítani a másik nemmel. Ehhez idő kell. Arra bátorítjuk a fiatalokat, hogy annyi időt adjanak maguknak, amennyire csak szükségük van. Napjainkban nagy a nyomás a kortársak és a média részéről, hogy minél korábban kezdjenek szexuális életet élni a fiatalok. Mi arra motiváljuk őket, hogy várjanak, és inkább erősítsék meg szexuális identitásukat. Amint újra és újra hallják ezt az üzenetet, a kortársak és a média befolyása csökken. Sok kamasz számára még megkönnyebbülést is jelent, hogy nem kell szexuális életet élniük ahhoz, hogy felnőttek tekintsék őket.

Kommunikációs készségeket is tanít

Az érett nemi identitás azt is jelenti, hogy képesek vagyunk kommunikálni és beszélgetni a párkapcsolatról, szerelemről és szexualitásról. Mivel a TeenSTAR program hosszabb ideig tart, ezért a mi megbecsülésen alapuló szóhasználatunkat a fiatalok be tudják építeni saját szóhasználatukba. Segítünk nekik szavakat találni érzéseik és vágyaik kifejezésére.

A szavak, melyeket a legtöbb kamasz használ, magukon viselik a médiából érkező befolyást és előítéleteket. Azzal, hogy ezekről a témákról beszélgetünk, segítünk nekik közelebb kerülni a valósághoz, amely sokkal mélyebben van annál, mint amiről a legtöbbször hallanak.

Ráadásul ezek a kommunikációs készségek segítenek nekik abban is, hogy természetesen beszéljenek ezekről a témákról – akár a szüleikkel is! A TeenSTAR program törekszik a szülők bevonására is. A program indulása előtt a szülőknek is tartanak találkozókat, ahol a tanár elmagyarázza, hogy mit fog tanítani a gyerekeknek.

Pedagógiai eszközök és módszerek

Hogyan lehet átadni a keresztény értékeket moralizálás nélkül? Nagyon fontos, hogy hagyjuk a fiatalokat, hogy megtalálják a saját válaszaikat. Úgy fedezhetik fel az élet törvényeit, ha közelebbről megfigyelik a testüket. Legfontosabb kérdéseink: „Mit jelent ez számodra? Milyen következményekkel jár ez rád nézve?”

TeenSTAR tanárként meg kell jelenítenem a témákat, különböző technikákat felhasználva, és a megfelelő kérdéseket feltéve, hogy segítsék a diákjaimnak válaszokat találni. Így nem prédikálok nekik, hanem bevonom őket egy párbeszédbe. Segítek nekik kialakítani a saját nézőpontjukat és felvértezem őket azokkal a nélkülözhetetlen készségekkel, melyekkel ellen tudnak állni a kortársak nyomásának.

A program témái:

- nőnek lenni / férfinak lenni,
- hogyan befolyásolja a média a szépségről alkotott felfogásunkat,
- fizikai és mentális változások, nemi szervek, termékenység (külön a fiúknak és a lányoknak), egészséges életmód,
- milyennek képzelem az életemet,
- barátság, szerelem – az érett szerelem, randizás,
- a szexuális aktus jelentősége, az élet csodája,
- az elkötelezett párkapcsolat jelentése, házasság és család
- fogamzásgátlás – természetes fogamzásgátló módszerek,
- nemi betegségek, szexuális bántalmazás,
- asszertivitás – kommunikációs és konfliktuskezelő technikák.

A programmal szeretnénk támogatni a fiatalokat egy érett nemi identitás kialakításában és a szexualitásról kialakított pozitív kép beépítésében a világlátásukba. A lányoknak segítünk nőiességük, a fiúknak férfiaságuk kibontakoztatásában – a média által preferált sztereotípiákon túllépve. Így megelőzhetünk sok olyan problémát, melyek gyakran romboló hatással vannak az ember nemi identitására: tönkrement párkapcsolatok, tinédzser terhességek, nemi betegségek, abortusz. Gondoljunk bele! Minden negyedik szexuálisan aktív amerikai tinédzser évente megfertőződik valamilyen szexuális úton terjedő betegséggel. A megelőzés mindig jobb, mint a kezelés!

A TeenSTAR programban résztvevő szűz fiatalok 90%-a nem kezdett szexuális életet, a korábban már szexuális életet élők 30-65%-a pedig felhagyott vele az egy éves TeenSTAR program ideje alatt.

A program erőssége, hogy a diákok önmaguk lehetnek, érettebbé és önállóbbakká válhatnak. A TeenSTAR önfegyelmet igényel, amely gyakran hiányzik a kultúránkból. Arra bátorítja a diákokat, hogy gondolkodjanak előre, és még a krízishelyzetek előtt hozzanak döntéseket. Módszereket tanít, hogy ellen tudjanak állni a kortárs csoport és a média nyomásának. Elismeri a fiatalok jogát arra, hogy tudjanak a saját szexualitásukról – és segít nekik megtalálni a saját válaszaikat (a saját kérdéseikre). Bátorítja a fiatalokat, hogy legyen egy elképzelésük a jövőjükéről, és olyan alapot ad nekik, mely segít a felelős döntések meghozatalában.

* * *

Konstantin Mascher, szociológus, 1976-ban született Pretoriában (Dél-Afrika). Egyetemi tanulmányait Karlsruheban és Drezdában (D) végezte. 2004 óta a Német Ifjúságért és Társadalomért Intézet (DIJG) tudományos munkatársa, alapító és elnökségi tagja a TeenSTAR program németországi szervezetének. Családjával az „Offensive Junger Christen” ökumenikus közösségben él. Számos tanulmányban foglalkozik a szexualitika és kultúra kérdéseivel, kutatási súlypontja a szexuális oktatás és a gender-pedagógia.

További információk: www.dijg.de, www.teenstar.org

Dominik Klenk:

Ne értékeljük át értékeinket – Ösztönzés a különbség helyes és alkotó kialakítására

Az emberi potenciál kezdettől a férfi és a nő feszültséggel teli polaritásában gyökerezik. Nőies éppúgy nem létezik önmagában, mint férfias. Csak az „egymással” és az „egymás felé” viszonylatában ismeri fel önmagát a nő mint nő, és önmagát a férfi mint férfi. Ebből már ki is derül, hogy miben áll a különleges feladat: annak a feszültséggel teli alkotó viszonyosságnak a kialakításában, amelyben egy titok lakozik. Mivel már leszoktunk arról, hogy titkokkal éljünk együtt, és számunkra már minden csak megfejtendő rejtvényé vált, veszendőbe ment az az összefüggés, amelyben egymást férfiként és nőként meg tudjuk ismeri, és el tudjuk fogadni. A nagy titkok kerete Isten valósága és a hozzá fűződő viszonyunk. Belőle eredően és rá vonatkozóan tárul fel előttünk a történelem, a generációk és a nemek horizontja. Ahol ez az összefüggés elhomályosul, ott a nemi identitás többé vagy kevésbé önkényes konstruk-

cióként jelenik meg, és vagy az uralkodás eszközeként, vagy a kötetlen és végül is kötelezettség nélküli saját elgondolások játékszeréül szolgál.

Méltósága megéléséhez és megtartásához az ember nem mondhat le identitásáról. Az embernek meg kell tanulnia „én”-t mondani. Ez az „én” csak egy érési folyamat során alakul ki, és mértékadó módon a kapcsolatok tapasztalati terében képződik: „Az én a te által születik” (Martin Buber). Ahol a kapcsolatok homályosak és diffúzak, mert az embertárs „te” mint férfi vagy nő, apa vagy anya, mint fiú vagy lány, mint fivér vagy nővér nem egyértelmű, ott az „én”-t is diffúzan és homályosan élik meg. Ahol pedig a saját identitás a másik kárára akar érvényesülni, ott megfagy a kapcsolat: az én visszaél az embertársával azáltal, hogy az önigazolás eszközéül használja. Mindketten elveszítik az élő kapcsolat viszonyosságát, és a megszilárdult frontokon egymás ellenségeként találják magukat. Az emberek ősi vágya, különösen a nemek közötti béke és igazságosság, mely alapjában véve az identitás, a megbecsülés, az egyenlőség és a teljesség utáni ősi vágy. Emberemlékezet óta ez a vágy képezi az összes etikai norma és követelés alapját.

Utópia helyett ethosz

Az antropológia és az etika nem légüres térben jön létre. Történelmileg alakulnak ki, de semmi esetre sem önkényesen. Azt, hogy ezek

kedveznek-e az élet kultúrájának, minden generáció esetében újra meg kell vizsgálni: be kell válniuk. A gender mainstreaming aktivistái az igazságosság, a nemek és az egyenlőség olyan elméleti fogalmival és koncepcióival operálnak, amelyek nem a társadalom tapasztalati értékeiben gyökereznek, és nincsenek ezekkel hitelesítve. Életterünket egy utópia kísérleti terepévé teszik. Ez viszont nem ad megfelelő választ a nemi kérdés világszerte jelentkező kihívásaira. Vannak etikai alapelvek, amelyeket a következő generációk érdekében nem szabad könnyelműen, ideológiai megrövidítésekkel kiüresíteni.

Igazságosság:

A nemek közötti egyenlőség megteremtése tulajdonképpen alapvető a társadalmi igazságosság követelménye szempontjából.

Egyenjogúság:

A nők háttérbe szorításának ténye, egészen a kegyetlen elnyomásig, világméretű botrány, amely fölött nem hunyhat szemet egyetlen társadalom – kultúra és vallás – sem. A politikus és etikus cselekvésnek az alkotmányunkban is rögzített egyenjogúság iránti igényen kell megmértenie magát.

Emberi méltóság:

Az ember méltóságát az garantálja, hogy Isten képmása. Az izraelita-keresztény felfogás szerint ez a férfi és nő egymást kiegészítő voltában bontakozik ki. Az ember nem konstrukció, hanem teremtmény. Nem létezik az ember mint elvont fogalom, mint nem nélküli vagy többnemű lény.

A férfi és nő viszonya:

A kultúra és társadalom mindig az egymással kapcsolatban lévő nők és férfiak alkotóerejéből jön létre. Életképes magja a család egységében gyökerezik, amely férfiből és nőből, és a kapcsolatukból létrejövő utódokból áll.

Az apaság és anyaság egyedülálló, pótolhatatlan és egymást kiegészítő módon alkotja a családot. Ezért a házasság és a család védelme, a szülői állapot tisztelete és a nemek közötti békét segítő társadalmi feltételek biztosítása mindent megelőzően elsőbbséget élvez.

A gender mainstreaming égisze alatt kidolgozott stratégia alkalmazatlan arra, hogy ezeket az értékeket a következő generációnak közvetítse – sőt annak ellene hat:

Az olyan **egyenlőség-elképzelés**, amely az eltérések elsimítását tűzi ki célul, nem válik be. *A gender mainstreaming* felcseréli az egyenlőséget az azonossággal, és az identitás különbségét (férfi, nő) az identitás-nélküliség (gender) sokféleségével kívánja megszüntetni.

Az az **antropológia**, amely a nemek egymást kiegészítő voltát tagadja, és le akarja győzni a kétneműséget, nem jövőképes.

Az olyan **kultúrafelfogás**, amely a nőiességet és a férfiasságot egy kötelezettség nélküli szerepjáték felcserélhető paramétereire redukálja, megakadályozza az identitás kialakulását, és ezzel alapvető kultúra-képző és megtartó erőket bomlaszt fel.

Az olyan **társadalmi forma**, amelyben ellehetetlenítenek minden nemhez kötődő munkamegosztást, intellektuális konstrukció ma-

rad, amely elmegy az élet feltételei mellett, és figyelmen kívül hagyja a férfiak és nők képességeit.

Az a **szabadságideál**, amelyben feloldódik a nemek és a generációk közötti szövetség, és amely abszolutizálja az egyéni autonómiát, a kötetlenség totalitását hozza létre.

Az élet kultúrájának bibliai perspektívája

Az ember teremtmény, aki a létét alkotója szeretetének köszönheti – és erre a szeretetre továbbra is rászorul. Ez a fajta rászorultság túlzott elvárásnak tűnhet a számunkra – de mivel szerető Teremtőnk az embert erre képesnek tartja, ez az elvárás önmagunk szeretetének és az élet továbbadásának ígéretét is tartalmazza. Isten szeretett és szerető embereket teremtett a saját képmására. Egymásra utalt férfiként és nőként csak együtt alkotják a teljes képmást (Ter. 1,27). A testükbe és lelkükbe – szervezetükbe és szellemükbe – kódolt különbség részt ad nekik a teremtés folyamatából: a másikkal fűződő kapcsolatuk révén teremődik meg az új élet lehetősége.

A gender-perspektíva megalkotói úgy látszik elvesztették a reményét annak, hogy ez a feszült viszony egyenértékűségben kialakítható lenne. Jaques Derridának a differencia és a hierarchia azonos eredetéről szóló rezignált téziséhez ragaszkodnak: „A másik mindig az, amit elvetettünk”. Aki viszont rezignált (re-szignál), az törli aláírását abból

a szeretetszövetségből, amelyet Isten az emberrel kötött. Egy élő kapcsolatban nem „egy másik, ami” szerepel, hanem csak „a másik, aki” mindig egy egyedi és méltósággal rendelkező személy. Ennek a bibliai teremtési rendnek és hozzárendelésnek a horizontján a másik mindig az, akit szeretünk.

Teljesítmény vagy identitás – ár vagy érték?

A nemek közötti különbség feloldására való törekvés tehát azt a rászorultak közötti viszonyt mondja fel, amely a szerető befogadásban és a szerető ajándékozásban áll. A rászorultság azonban megmarad.

Kárpótlást ezután már csak a csere kínál – teljesítés ellenében teljesítést, ár ellenében árut. A létrehozott azonosság egyetlen mércéje a piacon való részvétel. Ez azt jelenti, hogy minden nyersanyaggá válik, és mindenre ártáblát tűznek ki. Aminek nincs ára, értéktelen. Délben a munkahelyi ebédlőben idegeneknek ételt kiadni kereső tevékenység. Otthon a saját gyermekeinknek adott ebédért nem kapunk térítést – ezért nincs értéke? Az időigényes innovációs projektek tekintélyt élveznek a vállalatoknál, és jól megfizetik ezeket. Az időrabló önkéntes társadalmi elfoglaltság anyagilag nem fizetődik ki – emiatt nem hoz hasznot?

Egy ügyletnek ki kell fizetődnie, az egyenlet jobb és bal oldala azonos, a hiány összege nulla. A növekedés során a kapcsolatok viszont egyenlőtlenségekből táplálkoznak, és sohasem simán bontakoznak ki. Viszont mindig megmarad egy többlet.

A *gender mainstreaming* képtelensége éppen abban áll, hogy tagadja az elidegeníthetetlen identitás minőségét. Ehelyett „sokféleségként” felcserélhető opciók mennyiségét hozza létre. Paradox módon tehát a gender mainstreaming éppen azt erősíti meg, ami ellen harcolni látszik: a piac könyörtelen mechanizmusait.

Az a társadalom, amely minden értékteremtést a piacnak enged át, el fogja veszíteni értékalapját. Észre kell vennünk, hogy a tisztességes és fenntartható gazdaság olyan alapokon nyugszik, amelyeket ön maga nem tud megteremteni. Ezen alapok megszerzésének kitüntetett helye a személyes kapcsolatok elkötelezett terepe, különösképpen is a család. Csak elkötelezett kapcsolatban lehet a különbözőség tapasztalatát, amelyet különben fenyegetésként érzékelünk, alkotói módon alakítani és etikus módon integrálni. Az értékek tiszteletére, a szolidaritásra, az empátiára és a gondoskodásra való késztetések alakítják ki az igazságosság iránti érzékenységet. Ezért az állam „általános feladata” kell hogy legyen az ilyen szervezetek megtartása és támogatása. Több, mint kérdéses, hogy a gender mainstreaming lenne ehhez a megfelelő stratégia.

A férfi és nő békekötése

A politikában, társadalomban és tudományban részt vevő keresztényektől elvárható, hogy megalapozottan foglaljanak állást a generációkat foglalkoztató kérdésekkel kapcsolatban. Ez magában foglalja az arra való készséget is, hogy vallásos előítéletek nélkül, de az evangéliumban gyökerező teológiai egyértelműséggel nézzenek szembe a mindenkori korszellemmel, és nézzenek jövőképes alternatívák után. A *gender*-perspektívával a háttérben új aktualitást kap Pál apostol figyelemztetése (Róm.12,2): *me sychematizeste!* (görög), „Ne hasonuljatok a világhoz” – Ne hagyjátok magatokat sematizálni, ne alkalmazkodjatok ennek a korszaknak a sémáihoz! Maradjatok eredetiek! Óvatosan bontakoztassátok ki életetek méltóságát és teremtő titkát. Legyetek éberek, és változtassátok meg gondolkodásmódokat – tanuljatok meg az evangélium szerint gondolkodni.

A legnyilvánvalóbb és egyben legnagyobb kihívás egy olyan mindennapi kultúra kialakítása, amelyet a kölcsönös figyelem jellemez. Ez azt jelenti, hogy a férfiak és a nők kiegészítik és korrigálják egymást, megbocsátanak egymásnak, és megbíznak egymásban. Ez azt is jelenti, hogy derűsen és humorral bontakoztatjuk ki közösen a nemek változatos adottságait és tökéletlenségeit. Konkrétan így munkálkodhatunk a nemek közötti béke megkötésén.

* * *

Dominik Klenk, Dr. phil., újságíró és médiapedagógus, a filozófia doktora. Az Offensive Junger Christen – OJC e.V. vezetője és a közösség perjele, 3 gyermek édesapja.